ΑΛΚΙΝΌΟΥ
ΦΙΛΟΣΌΦΟΥ
ΕἸΣΑΓΩΓῊ
ΤΩ͂Ν ΔΟΓΜΆΤΩΝ
ΠΛΆΤΩΝΟΣ.

Νῦν πρῶτον τυπωθεῖσα, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας διορθωθεῖσα.

ἘΝΕΤΊΗΣΙΝ, 1748.

αψμή.

Παρὰ Ἀντωνίῳ τῷ Βόρτολι.

CON LICENZA DE' SUPERIORI.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

122448

Τοῖς φιλομαθέσιν ἅπασι, καὶ φιλοσοφίας ἐρασταῖς Ἀναγνώσταις.

ΟΥ'δένα τῶν ἐλλογίμων εἶναι νομίζω τὸν ὁπωσοῦν μὴ εἰδότα, ὅσον τοῦ σοφοῦ Πλάτωνος, καὶ τῶν ἄλλων ἐν φιλοσοφίᾳ διαπρεψάντων τυγχάνει γε ὂν τὸ διάστημα. Διάτοι τοῦτο καὶ παρὰ πάντων προσηγόρευται Θεῖος, ὅπερ οὐδὲ εἷς τις τῶν ἄλλων φιλοσόφων ἀκήκοε. Καὶ μάλαγε εἰκότως ταύτην οὑτοσὶ μόνος ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν· ἐπείπερ, οἷα τινὶ τοῦ Θεοῦ δωρεᾷ, τοὺς λοιποὺς ὑπερηκόντισεν ἅπαντας ἔν τε τῇ τοῦ λέγειν δεινότητι, καὶ τῇ χρηστότητι τῶν ἠθῶν, καὶ ἐξαιρέτως ἐν τῷ τῶν δογμάτων δοκίμῳ. Ἀλλ' ὅσῳ περ ἐν τοῖς δόξασιν ἐστὶν ἀκριβέστατος, τοσούτῳ δύσληπτοί τε καὶ δυσνόητοι οἱ τοῦ Ἀνδρὸς διατελοῦσι Διάλογοι, ἐξόχως δὲ ἐν τοῖς Φυσικοῖς· ὅπερ δὴ καὶ ἐν αἰτίᾳ καθέστηκε τοῦ δυσκόλως δύνασθαι, τὰ αὐτῷ ἀρέσκοντα οὐ κατὰ τἀληθὲς νοεῖσθαι, καὶ διαστρέφεσθαι. Πέφυκε γὰρ τὰ μεγάλα καὶ ὑπερέχοντα τῇ ἀξίᾳ, δύσκολά τε, καὶ οὐκ εὔληπτα ὑπάρχοντα εἶναι. Ταῦτα δὴ κατιδὼν ὁ κλεινὸς ἐν φιλοσόφοις Ἀλκίνοος τοῦ Θείου Φιλοσόφου ἐκείνου Ἀκροατὴς ἀξιώτατος, ἐν ταὐτῷ δὲ γινώσκων, ὅσον ἐπωφελής τε καὶ χρήσιμος τῇ τε φιλοσοφίᾳ, καὶ τοῖς περὶ αὐτὴν πραγματευομένοις φιλομαθέσιν ἡ τοῦ Θείου Πλάτωνος Διδασκαλία ἔμελλεν ἔσεσθαι, Εἰσαγωγὴν εἰς πάντα τὰ τῷ Διδασκάλῳ αὐτοῦ ἀρέσκοντα ἐποιήσατο. Ἐν ᾗπερ ἐξηγεῖ τε καὶ σαφηνίζει πάντα τὰ ἐν ἑκάστῳ τῆς φιλοσοφίας εἴδει ἐντυγχάνοντα δύσληπτα, διαιρῶν τε, καὶ διορίζων τοὺς ὅρους ἅπαντας. Καὶ μὴν καὶ ἐκ τῶν γενικῶς περὶ τῆς Φιλοσοφίας καὶ τοῦ φιλοσόφου, τοῦ τε θεωρητικοῦ, καὶ πρακτικοῦ βίου ζητουμένων τὴν ἀρχὴν ποιησάμενος, ἑξῆς διαιρεῖται

αὐτῷ ἡ Φιλοσοφία ἔν τε τῇ τῶν ὄντων γνώσει, καὶ ἐν τῇ πράξει τῶν καλῶν, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ λόγου θεωρίᾳ· ὧν ἡ μὲν τῶν ὄντων γνῶσις θεωρητική, τὰς Μαθηματικὰς περιλαμβάνουσα ἐπιστήμας, τά Φυσικά τε, καὶ Μεταφυσικά· ἡ δὲ τῶν πρακτέων πρακτική, εἴτουν Ἠθική· ἡ περὶ τὸν λόγον δὲ Διαλεκτικὴ προσηγόρευται· περὶ ἧς καὶ πρότερον λέγει, καὶ ἑπομένως περὶ τῶν θεωρητικῶν, τέλος δὲ περὶ τῶν ἠθικῶν. Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς εἴδεσι τούτοις τὰ μέρη αὐτῶν, καὶ τὰ ὑποκείμενα περισκοπεῖ, καὶ ἀκριβῶς διορίζει. Ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ ταύτῃ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῆς τοῦ Πλάτωνος Διδασκαλίας ἁπάσης Συνόψει, ἀγαθὸς πάνυ, καὶ πολλοῦ ἄξιος ἐπαίνου ὁ κλεινὸς Ἀλκίνοος, τῆς τε εὐφραδίας, καὶ τῆς σαφηνείας ἕνεκεν, καὶ πολλῷ μᾶλλον τοῦ τὰς διαφόρους ὑποθέσεις κατὰ λόγον συναρμόζειν τε, καὶ διατάττειν. Περιττὸν δὲ καὶ πολυλογεῖν σπουδάζοντος ἡγοῦμαι τὸ λέγειν, ὅσον εὐποιΐας τε καὶ εὐεργεσίας τοῖς φιλομαθέσι τε καὶ φιλοσόφοις παρέσχε ταύτῃ τῇ βραχεῖ μέν, τελείᾳ δέ, καὶ τῷ ἀξιώματι ὑπερεχούσῃ, καὶ χρησιμωτάτῃ Εἰσαγωγῇ. Ἅπαντες γὰρ οἱ ταύτην οὐχ ἅπαξ μόνον, ἀλλὰ δίς, καὶ πολλάκις, καὶ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας ἀναγνωσόμενοι, ὅσον αὐτῆς τὸ τέλειον ὑπάρχει, κατανοήσουσιν, ἐν τῇ αὐτῆς ἀναγνώσει νοήμασί τισι ξένοις διαπαντὸς ἐντυγχάνοντες, θεωρητικοί τε καὶ ἀρετικοὶ, κατὰ τὸν εἰπόντα Ἀλκίνοον, ἐξ ἀκολουθίας καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ Θείου Πλάτωνος δογμάτων γινόμενοι.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Β'.

Ο' Φιλόσοφος προκρίνει τὸ θεωρητικὸν τοῦ πρακτικȣ̃.

ΔΙττȣ̃ δ' ὄντος τȣ̃ βίȣ, τȣ̃ μὲν, θεωρητικȣ̃, τȣ̃ δὲ, πρακτικȣ̃. Τȣ̃ μὲν θεωρητικȣ̃ τὸ κεφάλαιον, ἐν τῇ γνώσει τῆς ἀληθείας κεῖται, τȣ̃ πρακτικȣ̃ δὲ ἐν τῷ πρᾶξαι τὰ ὑπαγορευόμενα ἐκ τȣ̃ λόγȣ. Τίμιος μὲν δὴ ὁ θεωρητικὸς βίος, ἑπόμενος δὲ καὶ ἀναγκαῖος ὁ πρακτικός. Ο'τι δὲ τȣ̃το ȣ̃τως ἔχει, ἐντεῦθεν ἂν γένοιτο δῆλον. Ε'στι τοίνυν ἡ θεωρία ἐνέργεια τȣ̃ νȣ̃ νοȣ̃ντος τὰ νοητά. Η' δὲ πρᾶξις ψυχῆς λογικῆς ἐνέργεια διὰ σώματος γινομένη. Η' ψυχὴ δὴ θεωρȣ̃σα μὲν τὸ θεῖον καὶ τὰς νοήσεις τȣ̃ θείȣ, εὐπαθεῖν τε λέγεται· καὶ τȣ̃το τὸ πάθημα αὐτῆς, φρόνησις ὠνόμασται. Ο'περ ȣ̓χ ἕτερον εἴποι ἄν τις εἶναι τῆς πρὸς τὸ θεῖον ὁμοιώσεως. Ο'θεν καὶ προηγȣ́μενον καὶ τίμιον ἂν εἴη τὸ τοιȣ̃το, καὶ εὐκταιότατον, καὶ οἰκειότατον, ἀκώλυτόν τε, καὶ ἐφ' ἡμῖν κείμενον, καὶ τȣ̃ προκειμένȣ τέλȣς ἡμῖν αἴτιον. Η' μέντοι πρᾶξις καὶ τὸ πρακτικὸν διὰ τȣ̃ σώματος περαινόμενα κωλυθῆναί τε δύνανται· καὶ πράττοιτο ἂν ἀπαιτȣ́ντων τῶν πραγμάτων, ἃ κατὰ τὸν θεω-

ρητικὸν βίον ὁρᾶται μελετῆσαι εἰς ἀνθρώπων ἤθη. Ἥξει γὰρ ὁ σπουδαῖος ἐπὶ τὰ κοινὰ, ὁπόταν εἰδῇ κακῶς διακείμενα πρός τινων αὐτὰ, περιστατικὰ μὲν οὕτως ἡγούμενος, τὸ στρατηγεῖν, τὸ δικάζειν, τὸ πρεσβεύειν. Ἄριστα δ' ἐν πράξει μὲν καὶ ὡς ἐν ταύτῃ προηγούμενα τὸ περὶ νομοθεσίας, καὶ πολιτείας κατάστασιν, καὶ παιδείαν νέων. Πρέπει δὴ ἐκ τῶν εἰρημένων τοῦ Φιλοσόφου μηδαμῶς τῆς θεωρίας ἀπολείπεσθαι· ἀλλ' ἀεὶ ταύτην προφέρειν, καὶ αὔξειν, ὡς ἑπόμενον δὲ τὸν πρακτικὸν χωρεῖν βίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Ὁ Φιλόσοφος καταγίνεται εἰς τρία, εἰς τὴν θεωρίαν τῶν πραγμάτων, καὶ εἰς τὴν τῶν ἠθῶν πρᾶξιν, καὶ εἰς τὴν τοῦ διαλέγεσθαι τέχνην.

Ἡ δὲ τοῦ Φιλοσόφου σπουδὴ κατὰ τὸν Πλάτωνα ἐν τρισὶν ἔοικεν εἶναι· ἔν τε τῇ τῶν ὄντων γνώσει, καὶ ἐν τῇ πράξει τῶν καλῶν, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ τοῦ λόγου θεωρίᾳ. Καλεῖται δὲ ἡ μὲν τῶν ὄντων γνῶσις θεωρητικὴ, ἡ δὲ περὶ τὰ πρακτέα πρακτικὴ, ἡ δὲ περὶ τὸν λόγον διαλεκτική. Διαιρεῖται δὲ αὕτη εἴς τε τὸ διαιρετικὸν, καὶ τὸ ὁριστικὸν, καὶ τὸ ἐπαγωγικὸν, καὶ τὸ συλλογιστικόν. Τού-

το δὲ εἰς τὸ ἀποδεικτικὸν, ὅπερ ἐστὶ περὶ τὸν ἀναγκαῖον συλλογισμὸν, καὶ εἰς τὸ ἐπιχειρηματικὸν, ὃ θεωρεῖται περὶ τὸν ἔνδοξον συλλογισμὸν, καὶ εἰς τρίτον τὸ ῥητορικὸν, ὅπερ ἐστὶ περὶ τὸ ἐνθύμημα, ὃ καλεῖται ἀτελὴς συλλογισμός. Καὶ προσέτι τὰ σοφίσματα, ὅπερ προηγούμενον μὲν οὐκ ἂν εἴη τῷ Φιλοσόφῳ, ἀναγκαῖον δέ. Τῆς δὲ πρακτικῆς, τὸ μὲν θεωρεῖται περὶ τὴν τῶν ἠθῶν ἐπιμέλειαν, τὸ δὲ περὶ τὴν τοῦ οἴκου προστασίαν, τὸ δὲ περὶ πόλιν, καὶ τὴν ταύτης σωτηρίαν. Τούτων τὸ μὲν πρῶτον ἠθικὸν κέκληται, τὸ δὲ δεύτερον οἰκονομικὸν, τὸ δὲ λοιπὸν πολιτικόν. Τοῦ δὲ θεωρητικοῦ, τὸ μὲν περὶ τὰ ἀκίνητα, καὶ τὰ πρῶτα αἴτια, καὶ ὅσα θεῖα, θεολογικὸν καλεῖται· τὸ δὲ περὶ τὴν τῶν ἄστρων φορὰν, καὶ τὰς τούτων περιόδους, καὶ ἀποκαταστάσεις, καὶ τοῦ δὲ κόσμου τὴν σύστασιν, φυσικόν· τὸ δὲ θεωρούμενον διὰ Γεωμετρίας, καὶ τῶν λοιπῶν μαθημάτων, Μαθηματικόν. Τῆς δὲ διαιρέσεως τοιαύτης οὔσης, καὶ τοῦ μερισμοῦ τῶν τῆς φιλοσοφίας εἰδῶν, περὶ τῆς διαλεκτικῆς θεωρίας πρότερον ῥητέον τῆς ἀρεσκούσης τῷ Πλάτωνι· καὶ πρώτιστα περὶ κριτηρίου.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τȣ̃ Κριτηρίȣ, καὶ περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων τῶν προσηκόντων τῇ κρίσει.

Ε'Πεὶ ȣ̃ν ἐςί τι τὸ κρῖνον, ἔςι δὲ καὶ τὸ κρινόμενον, εἴη ἂν καὶ τὸ ἐκ τȣ́των ἀποτελȣ́μενον, ὅπερ εἴποι αὖτις κυρίως κρίσιν. Κυρίως μὲν δὴ τὴν κρίσιν ὀνομάσαι αὖτις κριτήριον, κοινότερον δὲ τὸ κρῖνον. Τȣ̃το δὲ ἐςὶ διττόν· τὸ μὲν, ὑφ᾽ ȣ̃ κρίνεται τὸ κρινόμενον, τὸ δὲ, δι᾽ ȣ̃. Ω῏ν τὸ μὲν, εἴη ἂν ὁ ἐν ἡμῖν νȣ̃ς· τὸ δὲ δι᾽ ȣ̃, ὄργανον φυσικὸν κριτικὸν, προηγȣμένως μὲν τῶν ἀληθῶν, ἑπομένως δὲ καὶ τῶν ψευδῶν. Τȣ̃το δὲ ȣ̓κ ἄλλο τι ἐςὶν ἢ λόγος φυσικὸς, σαφέςερον δ᾽ ἐπιόντων. Κριτὴς μὲν ἂν λέγοιτο ὁ φιλόσοφος, ὑφ᾽ οὗ τὰ πράγματα κρίνεται· Κριτὴς δὲ καὶ ὁ λόγος, δι᾽ ȣ̃ τὸ ἀληθὲς κρίνεται, ὃ καὶ ὄργανον ἔφαμεν εἶναι. Διττὸς δὲ ἐςιν ὁ λόγος. Ο῾ μὲν γάρ ἐςι παντελῶς ἄληπτός τε καὶ ἀτρεκὴς, ὁ δὲ κατὰ τὴν τῶν πραγμάτων γνῶσιν ἀδιάψευςος. Τȣ́των δὲ ὁ μὲν πρότερος, Θεῷ δυνατὸς, ἀνθρώπῳ δὲ ἀδύνατος. Ο῾ δὲ δεύτερος καὶ ἀνθρώπῳ δυνατός. Διττὸς δὲ καὶ ȣ̃τος. Ο῾ μὲν περὶ τὰ νοητὰ, ὁ δὲ περὶ τὰ αἰσθητά. Ω῏ν ὁ μὲν περὶ τὰ νοητὰ, ἐπιςήμη τε ἐςὶ

καὶ

ὑπ' αὐτοῦ ἡ φυσικὴ ἔννοια καὶ ἐπιστήμη ἁπλῆ, καὶ πτέρωμα ψυχῆς, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ μνήμη. Ἐκ δὲ τούτων ἁπλῶν οὐσῶν ἐπιστημῶν ὁ φυσικὸς καὶ ἐπιστημονικὸς συνέστηκε λόγος, φύσει ἐνυπάρχων. Οὐκοῦν ὄντος καὶ ἐπιστημονικοῦ λόγου, καὶ δοξαστικοῦ, οὔσης δὲ καὶ νοήσεως, καὶ αἰσθήσεως, ἔστι καὶ τὰ τούτοις ὑποπίπτοντα, οἷον τὰ νοητὰ, καὶ αἰσθητά. Καὶ ἐπὶ τῶν νοητῶν τὰ μὲν πρῶτα ὑπάρχει ὡς αἱ ἰδέαι, τὰ δὲ δεύτερα ὡς τὰ εἴδη τὰ ἐπὶ τῇ ὕλῃ, ἀχώριστα ὄντα τῆς ὕλης. Καὶ νόησίς ἐστι διττή· Ἡ μὲν τῶν πρώτων, ἡ δὲ τῶν δευτέρων. Καὶ πάλιν ἐπὶ τῶν αἰσθητῶν ἐστὶ τὰ μὲν πρῶτα, ὡς αἱ ποιότητες, οἷον χρῶμα, λευκότης· τὰ δὲ, κατὰ συμβεβηκὸς, οἷον τὸ λευκὸν, τὸ κεχρωσμένον· μετὰ δὲ ταῦτα τὸ ἄθροισμα, οἷον πῦρ, μέλι. Οὕτω δὴ καὶ αἴσθησις, ἡ μέν τις ἔσται τῶν πρώτων, πρώτη λεγομένη, ἡ δὲ τῶν δευτέρων δευτέρα. Τὰ μὲν δὴ πρῶτα νοητὰ ἡ νόησις κρίνει, οὐκ ἄνευ τοῦ ἐπιστημονικοῦ λόγου, περιλήψει τινὶ, καὶ οὐ διεξόδῳ. Τὰ δὲ δεύτερα ὁ ἐπιστημονικὸς λόγος, οὐκ ἄνευ νοήσεως. Τὰ δὲ πρῶτα αἰσθητὰ, καὶ τὰ δεύτερα ἡ αἴσθησις κρίνει, οὐκ ἄνευ τοῦ δοξαστικοῦ λόγου. Τὸ δὲ ἄθροισμα ὁ δοξαστικὸς λόγος οὐκ ἄνευ τῆς αἰσθήσεως. Τοῦ νοητοῦ δὴ κόσμου πρώτου ὄντος νοητοῦ, τοῦ δ' αἰσθητοῦ ἀθροίσματος, τὸν μὲν νοητὸν κόσμον κρίνει ἡ νόησις μετὰ λόγου, τουτέστιν οὐκ

ἄνευ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

αὐτοῦ λόγου. Τὸν δὲ αἰσθητὸν, ὁ δοξαστικὸς λόγος ἐκ αὐτοῦ αἰσθήσεως. Οὔσης δὲ θεωρίας καὶ πράξεως, ὁ ὀρθὸς λόγος οὐχ ὁμοίως κρίνει τὰ τῇ θεωρίᾳ ὑποπίπτοντα, καὶ τὰ πρακτά. Ἀλλ' ἐν μὲν τῇ θεωρίᾳ ἐπισκοπεῖ τὸ ἀληθὲς, καὶ τὸ μὴ οὕτως ἔχον. Ἐν δὲ τοῖς πρακτικοῖς, τί τὸ οἰκεῖον, καὶ τί τὸ ἀλλότριον, καὶ τί τὸ πραττόμενον. Τὸ γὰρ ἔχειν ἔννοιαν φυσικὴν καλοῦ, καὶ ἀγαθοῦ τῷ λόγῳ χρώμενοι, καὶ ἀναφέροντες ἐπὶ τὰς φυσικὰς ἐννοίας ὡς ἐπὶ μέτρα τινὰ ὡρισμένα, κρίνομεν εἴτε οὕτως ἔχει, εἴτε καὶ ἑτέρως.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Ε΄.

Τὰ τῆς Διαλεκτικῆς καθήκοντα καὶ στοιχεῖα.

Τῆς διαλεκτικῆς δὲ στοιχειωδέστατον ἡγεῖται πρῶτον μὲν τὸ τὴν οὐσίαν ἐπιβλέπειν παντὸς ὁτουοῦν· ἔπειτα περὶ τῶν συμβεβηκότων. Ἐπισκοπεῖ δὲ αὐτὸ μὲν ὅ ἐστιν ἕκαστον, ἢ ἄνωθεν διαιρετικῶς καὶ ὁριστικῶς, ἢ κάτωθεν ἀναλυτικῶς. Τὰ δὲ συμβεβηκότα καὶ τὰ ὑπάρχοντα ταῖς οὐσίαις, ἢ ἐκ τῶν περιεχομένων δι' ἐπαγωγῆς, ἢ ἐκ τῶν περιεχόντων διὰ συλλογισμοῦ. Ὡς κατὰ λόγον εἶναι τῆς διαλεκτικῆς, τὸ μὲν, διαιρετικὸν, τὸ δὲ, ὁριστικὸν, τὸ δὲ, ἀναλυτικόν· καὶ προσέτι

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ἐπαγωγικόν τε, καὶ συλλογιστικόν. Διαίρεσις μὲν τοίνυν ἐστὶν, ἡ μὲν γένους εἰς εἴδη τομή· ἡ δὲ, ὅλου εἰς μέρη· ὡς ἡνίκα ἐτέμνομεν τὴν ψυχὴν εἴς τε τὸ λογικὸν, καὶ εἰς τὸ παθητικόν· καὶ αὖ πάλιν τὸ παθητικὸν εἴς τε τὸ θυμικὸν, καὶ τὸ ἐπιθυμητικόν. Ἡ δὲ, φωνῆς τομὴ εἰς σημαινόμενα, ὡς ὅταν ἓν καὶ ταυτὸν ὄνομα εἰς πλείω πράγματα ἕλκηται. Ἡ δὲ, συμβεβηκότων εἰς ὑποκείμενα, ὡς ὅταν φῶμεν τῶν ἀγαθῶν, τὰ μὲν, περὶ ψυχὴν, τὰ δὲ, περὶ σῶμα, τὰ δὲ, ἐκτός. Ἡ δὲ, ὑποκειμένων εἰς συμβεβηκότα, ὡς ὅταν φῶμεν, τῶν ἀνθρώπων, τοὺς μὲν, ἀγαθοὺς εἶναι, τοὺς δὲ, κακοὺς, τοὺς δὲ, μέσους. Τῇ τοίνυν τοῦ γένους πρώτον εἰς εἴδη τομῇ χρῆσθαι δεῖ ὑπὲρ τοῦ διαγι
αὐτὸ ἕκαστον, ὅ ἐστι κατὰ τὴν οὐσίαν, τοῦτ
ὅρου οὐκ ἂν γένοιτο. Ὁ δὲ ὅρος ἐκ διαιρέσ
νᾶται τοῦτον τὸν τρόπον. Τοῦ μέλλοντος ὁρ
πτειν πράγματος δεῖ τὸ γένος λαβεῖν, ὡς
θρώπου τὸ ζῶον· ἔπειτα τοῦτο τέμνειν κατ
προσεχεῖς διαφορὰς κατιόντας μέχρι τῶν εἰδῶν
σίον εἰς λογικὸν, καὶ ἄλογον, καὶ θνητὸν, καὶ ἀθάνατον. Ὥστε εἰ συντεθεῖεν αἱ προσεχεῖς διαφοραὶ τῷ γένει, τὸν ἐξ αὐτῶν ὅρον ἀνθρώπου γίνεσθαι. Ἀναλύσεως δὲ εἴδη ἐστὶ τρία. Ἡ μὲν γάρ ἐστιν ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἐπὶ τὰ πρῶτα νοητὰ ἄνοδος. Ἡ δὲ, διὰ τῶν δεικνυμένων, καὶ ὑποδεικνυμένων ἄνο-

δος,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

δος, ἐπὶ τὰς ἀναποδείκτους, καὶ ἀμέσους προτάσεις. Ἡ δὲ, ἐξ ὑποθέσεως ἀνιοῦσα ἐπὶ τὰς ἀνυποθέτους ἀρχάς. Ἡ μὲν δὴ πρώτη τοιάδε τις ἐστίν· οἷον ἂν ἀπὸ τοῦ περὶ τὰ σώματα καλοῦ μετίωμεν ἐπὶ τὸ ἐν ταῖς ψυχαῖς καλόν· ἀπὸ τούτου δὲ ἐπὶ τὸ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν· εἶτα ἀπὸ τούτου ἐπὶ τὸ ἐν τοῖς νόμοις, εἶτ' ἐπὶ τὸ πολὺ πέλαγος τοῦ καλοῦ· εἶτα οὕτω μετιόντες εὕροιμεν λοιπὸν, τὸ αὐτὸ τοῦτο καλόν. Τὸ δεύτερον εἶδος τῆς ἀναλύσεως τοιοῦτό τι ἐστιν. Ὑποτίθεσθαι δεῖ τὸ ζητούμενον καὶ θεωρεῖν τίνα ἐστὶ πρότερα αὐτοῦ, καὶ ταῦτα ἀποδεικνύειν ἀπὸ τῶν ὑστέρων ἐπὶ τὰ πρότερα ἀνιόντα, ἕως ἂν ἔλθωμεν ἐπὶ τὸ πρῶτον, καὶ ὁμολογούμε- [illegible] Ἀπὸ τούτου δὲ ἀρξάμενοι ἐπὶ τὸ ζητούμενον [illegible]τόμεθα συνθετικῷ τρόπῳ· Οἷον ζητῶ, εἰ [illegible]ς ἐστιν ἡ ψυχή· ὑποθέμενος αὐτὸ τοῦτο ζη- [illegible]εικίνητος· καὶ τοῦτο ἀποδείξας ζητῶ, εἰ τὸ [illegible]τον, αὐτοκίνητον· καὶ πάλιν τοῦτο ἀποδεί- [illegible]κοπῶ, εἰ τὸ αὐτοκίνητον ἀρχὴ κινήσεως, εἶτα [illegible] ἡ ἀρχὴ ἀγέννητος. ὅπερ τίθενται ὡς ὁμολογούμενον τοῦ ἀγεννήτου, καὶ ἀφθάρτου ὄντος. Ἀφ' οὗ ἀρχόμενος, ἐναργοῦς ὄντος, συνθήσω τοιαύτην ἀπόδειξιν. Εἰ ἡ ἀρχὴ ἀγέννητον, καὶ ἄφθαρτον, ἀρχὴ δὲ κινήσεως τὸ αὐτοκίνητον, τὸ αὐτοκίνητον δὲ ἡ ψυχή. Ἄφθαρτος ἄρα, καὶ ἀγέννητος, καὶ ἀθάνατος ἡ ψυχή. Ἡ δὲ ἐξ ὑποθέσεως ἀνάλυσίς ἐστι τοιαύτη.

Ὁ ζη-

ὁ ζητῶν τί, ὑποτίθεται αὐτὸ ἐκεῖνο· εἶτα τῷ ὑποτεθέντι σκοπεῖ τί ἀκολουθεῖ· καὶ μετὰ τοῦτο εἰ δέοι λόγον ἀποδιδόναι τῆς ὑποθέσεως, ἄλλην ὑποθέμενος ὑπόθεσιν ζητεῖ, εἰ τὸ πρότερον ὑποτεθὲν, πάλιν ἐστὶν ἀκόλουθον ἄλλῃ ὑποθέσει. Καὶ τοῦτο, μέχρις ἂν οὗ ἐπί τινα ἀρχὴν ἀνυπόθετον, ἔλθοι ποιεῖ. Ἐπαγωγὴ δὲ ἐστι πᾶσα ἡ διὰ λόγων μέθοδος· Ἡ ἀπὸ τοῦ ὁμοίου ἐπὶ τὸ ὅμοιον μετιοῦσα· Ἡ ἀπὸ τῶν καθέκαστα ἐπὶ τὰ καθόλου. Χρησιμωτάτη δὲ ἡ ἐπαγωγὴ εἰς τὸ ἀνακεινεῖν τὰς φυσικὰς ἐννοίας.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ϛ'.

Τὸ τῆς προτάσεως, καὶ Διαλέξεως εἶδος

Τοῦ δὲ λόγου, ὃν καλοῦμεν πρότασιν, δύο ἐστὶν εἴδη· τὸ μὲν, κατάφασις, τὸ δὲ ἀπόφασις. Κατάφασις μὲν τὸ τοιοῦτον, Σωκράτης περιπατεῖ· ἀπόφασις δὲ τὸ τοιοῦτο, Σωκράτης οὐ περιπατεῖ· Τῆς δὲ ἀποφάσεως, καὶ καταφάσεως, ἡ μὲν ἐστι καθόλου, ἡ δὲ ἐπὶ μέρους. Ἐπὶ μέρους μὲν καταφατικὴ ἡ τοιαύτη. Τὶς ἡδονὴ ἀγαθόν. Ἀποφατικὴ δὲ ἡ τοιαύτη. Τὶς ἡδονὴ οὐκ ἀγαθόν. Καθόλου δὲ καταφατικὴ μὲν ἡ τοιαύτη, Πᾶν τὸ αἰσχρὸν κακόν. Ἀποφατικὴ δὲ ἡ τοιαύτη. Οὐδὲν τῶν αἰσχρῶν ἀγαθόν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

θόν. Τῶν δὲ προτάσεων αἱ μὲν κατηγορικαί εἰσιν, αἱ δὲ ὑποθετικαί. Κατηγορικαὶ μὲν ἁπλαῖ, οἷον, Πᾶν δίκαιον καλόν. Ὑποθετικαὶ δέ εἰσιν αἱ ἀκολουθίαν δηλοῦσαι, ἢ μάχην. Χρῆται δὲ ὁ Πλάτων καὶ τῇ τῶν Συλλογισμῶν πραγματείᾳ, ἐλέγχων τε, καὶ ἀποδεικνύων· ἐλέγχων μὲν διὰ ζητήσεως τὰ ψευδῆ, ἀποδεικνύων δὲ διά τινος διδασκαλίας τὰ ἀληθῆ. Ἔστι δὲ ὁ Συλλογισμὸς λόγος, ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν ἕτερόν τι τῶν κειμένων δι' αὐτῶν τῶν τεθέντων ἐξ ἀνάγκης συμβαίνει. Τῶν δὲ συλλογισμῶν οἱ μέν εἰσι κατηγορικοί· οἱ δὲ ὑποθετικοί· οἱ δὲ μικτοί. Ἐκ τούτων κατηγορικοὶ μὲν, ὧν καὶ τὰ λήμματα καὶ τὰ συμπεράσ[illegible]λαῖ ὑποθέσεις ὑπάρχουσιν. Ὑποθετικοὶ [illegible] ὑποθετικῶν προτάσεων. Μικτοὶ δὲ οἱ τὰ [illegible]ληφότες. Χρῆται δὲ ὁ ἀνὴρ τοῖς μὲν ἀ[illegible]εικτ[illegible]οις ἐν τοῖς ὑφηγητικοῖς διαλόγοις· τοῖς [illegible]οις πρὸς τοὺς σοφιστάς τε, καὶ νέους· τοῖς [illegible]κοῖς πρὸς τοὺς ἰδίως λεγομένους ἐριστικούς· [illegible] Εὐθύδημον φέρε, καὶ Ἱππίαν. Τῶν δὲ κατηγορικῶν σχημάτων ὄντων τριῶν, καὶ τοῦ μὲν πρώτου, ἐν ᾧ ὁ κοινὸς ὅρος τοῦ μὲν κατηγορεῖται, τῷ δὲ ὑπόκειται· τοῦ δὲ β'. ἐν ᾧ ὁ κοινὸς ὅρος ἀμφοτέρων κατηγορεῖται· τοῦ δὲ γ'. ἐν ᾧ ὁ κοινὸς ὅρος ἀμφοτέροις ὑπόκειται. Ὅρους δέ φημι τὰ μέρη τῶν προτάσεων· οἷον ἐπὶ τῆς γῆς ὁ ἄνθρωπος ζῶον, τοῦ

ἀνθρω-

ἄνθρωπον φαμὲν καὶ τὸ ζῶον. Καὶ κατὰ τὸ πρῶτον σχῆμα ἐρωτᾷ λόγους ὁ Πλάτων, καὶ κατὰ τὸ δεύτερον, καὶ τὸ τρίτον. Καὶ κατὰ μὲν τὸ πρῶτον οὕτως ἐν Ἀλκιβιάδῃ. Τὰ δίκαια καλὰ, τὰ καλὰ ἀγαθὰ, τὰ δίκαια ἄρα ἀγαθά. Κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ὡς ἐν Παρμενίδῃ οὕτως. Ὃ μὴ ἔχει μέρη οὔτε εὐθύ ἐστιν οὔτε στρογγύλον, τὸ δὲ μετέχον σχήματος, ἢ εὐθύ ἐστιν ἢ στρογγύλον, ὃ ἄρα μὴ ἔχει μέρη, οὐδὲ σχήματος μετέχει. Κατὰ δὲ τὸ τρίτον οὕτως ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ. Τὸ μετέχον σχήματος ποιόν ἐστι, τὸ μετέχον σχήματος πεπεράτωται, τὸ ἄρα ποιὸν πεπεράτωται. Τοὺς δὲ ὑποθετικοὺς ἐν πολλοῖς βιβλίοις εὑρήσομεν ἐρωτωμένους ὑπ' αὐτοῦ, μάλιστα δὲ ἐν τῷ Παρμενίδῃ τοιούτους εὕρομεν λόγους. Εἰ μὴ ἔχει μέρη τὸ ἓν, οὔτε ἀρχὴν οὔτε μέσον, οὔτε τελευτὴν ἔχει. Εἰ μήτε ἀρχὴν μήτε μέσον, μήτε τελευτὴν ἔχει, οὐδὲ πέρας ἔχει. Εἰ μὴ ἔχει πέρας, οὐδὲ σχήματος μετέχει. Εἰ ἄρα μὴ ἔχει μέρη τὸ ἓν, οὐδὲ σχήματος μετέχει. Κατὰ δὲ τὸ δεύτερον ὑποθετικὸν σχῆμα, ὃ οἱ πλεῖστοι τρίτον φασὶ, καθ' ὃ ὁ κοινὸς ὅρος ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις ἕπεται, οὕτως ἐρωτᾷ. Εἰ μὴ ἔχει μέρη τὸ ἓν, οὔτε εὐθύ ἐστιν οὔτε στρογγύλον, εἰ μετέχει σχήματος, ἢ εὐθύ ἐστιν ἢ στρογγύλον, εἰ ἄρα μὴ ἔχει μέρη, οὐ μετέχει σχήματος. Καὶ μὴν καὶ κατὰ τὸ τρίτον σχῆμα πρός τινων δὲ δεύτερον, καθ'

ὃ ὁ κοινὸς ὅρος ἀμφοτέρων ἡγεῖται, ἐν τῷ Φαίδωνι ὅτως ἐρωτᾷ δυνάμει. Εἰ λαβόντες τὴν τοῦ ἴσου ἐπιστήμην οὐκ ἐπιλελήσμεθα, ἐπιστάμεθα, εἰ δὲ ἐπιλελήσμεθα, ἀναμιμνησκόμεθα. Καὶ τῶν μικτῶν δὲ μέμνηται, τῶν μὲν ἐξ ἀκολουθίας κατασκευαστικῶν οὕτως. Εἰ τὸ ἓν ὅλον ἐστὶ, καὶ τὸ πεπερασμένον, τοῦτο ἀρχὴν, καὶ μέσον, καὶ τελευτὴν ἔχον, καὶ σχήματος μετέχει. Τὸ δὲ ἡγούμενον, τὸ ἄρα λῆγον. Τῶν δὲ ἐξ ἀκολουθίας ἀνασκευαστικῶν, οὕτως τὰς διαφορὰς κατὰ τοῦτο θεωρεῖσθαι. Ὅταν οὖν τις ἀκριβῶς κατίδῃ τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις, καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων διαφορὰς, καὶ τὰ εἴδη τῶν λόγων, ἃ ...όζοντα τῇδε ἢ τῇδε τῇ ψυχῇ ὀξέως τε αἰσ... καὶ ὁποῖος ὑπό τινων λέγων, καὶ ὁποίων πεί... δύναται· οὗτος εἰ προσλάβοι καὶ τὸν καιρὸν ... τὸν προσήκοντα, τελέως ἔσται ῥήτωρ. ...ικὴ αὐτοῦ δικαίως ἂν λέγοιτο ἐπιστήμη ... λέγειν. Καὶ τὴν τῶν σοφισμάτων δὲ μέθο... εὕρομεν ἂν ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος ὑπογεγραμμένην ἐν τῷ Εὐθυδήμῳ, εἰ ἀκριβῶς ἐντύχοιμεν τῷ βιβλίῳ. Ὥστε ἐν αὐτῷ ὑποδέδεικται τίνα μὲν παρὰ τὴν φωνήν ἐστιν σοφίσματα· Τίνα δὲ παρὰ τὰ πράγματα, καὶ τὰς λύσεις αὐτῶν. Καὶ μὴν τὰς δέκα κατηγορίας ἔν τε τῷ Παρμενίδῃ καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπέδειξε. Τὸν ἐτυμολογικόν τε τύπον ὅλον ἐν τῷ Κρατύλῳ διεξέρχεται. Ἁπλῶς τε ἱκανώτατος ὁ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ἀνὴρ καὶ θαυμαστὸς τῆς τε ὁριστικῆς, καὶ διαιρετικῆς πραγματείας. Αἱ πᾶσαι δεικνύουσι μάλιστα τὴν δύναμιν τῆς διαλεκτικῆς. Τὰ δὲ ἐν τῷ Κρατύλῳ τοιοῦτον ἔχει τὸν νοῦν. Ζητεῖ γὰρ πότερον φύσει τὰ ὀνόματά ἐστιν ἢ θέσει. Ἀρέσκει δὲ αὐτῷ θέσει ὑπάρχειν τὴν ὀρθότητα τῶν ὀνομάτων, οὐ μὴν ἁπλῶς, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ᾽ ὥστε τὴν θέσιν γενέσθαι ἀκόλουθον τῇ τοῦ πράγματος φύσει· μὴ γὰρ ἄλλο τὴν ὀρθότητα εἶναι τοῦ ὀνόματος, ἢ τὴν σύμφωνον τῇ φύσει τοῦ πράγματος θέσιν. Μήτε γὰρ τὴν θέσιν τὴν ὁποιανοῦν ποτε τοῦ ὀνόματος αὐτάρκη ἂν εἶναι καὶ ἀποχρῶσαν πρὸς ὀρθότητα, μήτε τὴν φύσιν, καὶ τὴν πρώτην ἐκφώνησιν, ἀλλὰ τὸ ἐξ ἀμφοῖν. Ὥστε εἶναι παντὸς ὀνόματος κατά τι τὸ οἰκεῖον τῇ τοῦ πράγματος φύσει κείμενον. Οὐ γὰρ δήπου ἂν τὸ τυχὸν τῷ τυχόντι τεθῇ, ὁ [illegible] εἶναι τὸ ὀρθὸν, οἷον Ἵππον εἰ θείμεθα ἀνθρώπῳ ὄνομα. Καὶ γάρτοι τὸ λέγειν μία δήτις ἐστὶ τῶν πράξεων. Ὥστε οὐχ ὅπως δήποτε λέγων, ὀρθῶς ἂν λέγοι, ἀλλ᾽ εἰ οὕτω λέγοι, ᾗ τὰ πράγματα πέφυκεν. Ἐπεὶ δὲ τοῦ λέγειν μέρος ἐστὶ τὸ ὀνομάζειν, ὡς καὶ τοῦ λόγου μέρος τὸ ὄνομα, τὸ ὀρθῶς καὶ μὴ ὀρθῶς ὀνομάζειν οὐ κατὰ θέσιν ὁποιανοῦν μένοιτο ἂν, ἀλλὰ κατὰ τὴν φυσικὴν τοῦ ὀνόματος οἰκειότητα πρὸς τὸ πρᾶγμα. Καὶ οὗτος ἂν εἴη ὀνοματοθέτης ἄριστος, ὁ σημαίνων δι᾽ ὀνόματος τὴν φύσιν τοῦ πράγματος.

τος. Ἔστι γὰρ τὸ ὄνομα ὄργανον πράγματος οὐχ ὃ ἔτυχεν, ἀλλὰ τὸ κατάλληλον τῇ φύσει, καὶ διὰ τούτου διδάσκομεν ἀλλήλους τὰ πράγματα, καὶ διακρίνομεν αὐτά, ὥστε εἶναι τὸ ὄνομα διδασκαλικόν τι, καὶ διακριτικὸν τῆς ἑκάστου οὐσίας ὄργανον· ὡς ἡ κερκὶς τοῦ ὑφάσματος. Περὶ τὸ διαλεκτικὸν δὴ καὶ τοῦτο ὑπάρξει τὸ τοῖς ὀνόμασιν ὀρθῶς χρῆσθαι. Ὡς γὰρ κερκίδι χρήσαιτ' ἂν ὑφαντικὸς ἀνὴρ εἰδὼς αὐτῆς τὸ προσῆκον ἔργον, τέκτονος αὐτὴν δημιουργήσαντος· οὕτω καὶ ὁ διαλεκτικὸς ὀνοματοθέτου θέντος τοὔνομα, χρήσαιτ' ἂν αὐτῷ κατὰ τρόπον, καὶ προσφόρως. Καὶ γὰρ τοῦ τέκτονος μὲν τὸ ποιῆσαι πηδάλιον, κυβερνήτου δὲ τὸ χρήσασθαι καλῶς. οὕτω γάρ τοι καὶ αὐτὸς ὁ ὀνοματοθέτη[illegible]ς ἂν χρήσαιτο τῇ θέσει, εἰ ὡς διαλεκτικ[illegible]τος ποιοῖτο τὴν θέσιν, τὴν φύσιν [illegible] ὑποκειμένων ἐπισταμένου. Τὸ μὲν δὴ διαλεκτικὸν ἐπὶ τοσοῦτον ὑπογεγράφθω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Διαίρεσις τῆς θεωριτικῆς ἐπιστήμης.

Ἑξῆς δὲ περὶ τοῦ θεωριτικοῦ λέγωμεν. Τούτου τοίνυν τὸ μέν, εἴπομεν εἶναι θεολογικόν, τὸ δὲ φυσικόν, τὸ δὲ μαθηματικόν. Καὶ ὅτι τοῦ

μὲν

σκευάζοντας τὰ εὐώδη, εὐοσμοτάτῳ τούτῳ χρωμένους, καὶ τοὺς τὰς μορφὰς δημιουργεῖν βουλομένους, ἐκ κηροῦ ἢ πηλοῦ προλεαίνοντας ταῦτα, καὶ ὡς ἐνδέχεται ἀσχημάτιστα παρέχοντας. Προσήκει δὴ καὶ τῇ πανδεχεῖ ὕλῃ, εἰ μέλλοι κατὰ πᾶν δέχεσθαι τὰ εἴδη, μηδεμίαν αὐτῶν φύσιν ἔχειν ὑποκεῖσθαι, ἀλλ' ἄποιόν τε εἶναι καὶ ἀνείδεον πρὸς ὑποδοχὴν τῶν εἰδῶν. Τοιαύτη δ' οὖσα, οὔτε σῶμα ἂν εἴη, οὔτε ἀσώματον, δυνάμει δὲ σῶμα, ὡς καὶ τὸν χαλκὸν ὑπακούομεν δυνάμει ἀνδριάντα, διότι τὸ εἶδος δεξάμενος ἀνδριὰς ἔσται.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ τῶν ἰδεῶν, καὶ τῆς ποιητικῆς αἰτίας.

ἈΡχικὸν δὲ λόγον ἐπεχούσης τῆς ὕλης, ἔτι καὶ ἄλλας ἀρχὰς παραλαμβάνει, τήν τε παραδειγματικὴν, τουτέστι τὴν τῶν ἰδεῶν· καὶ τὴν τοῦ πατρὸς καὶ αἰτίου πάντων Θεοῦ. Ἔστι δὲ καὶ ἡ ἰδέα, ὡς μὲν πρὸς Θεὸν, νόησις αὐτοῦ· ὡς δὲ πρὸς ἡμᾶς, νοητὸν πρῶτον· ὡς δὲ πρὸς τὴν ὕλην, μέτρον· ὡς δὲ πρὸς τὸν αἰσθητὸν κόσμον, παράδειγμα· ὡς δὲ πρὸς αὐτὴν ἐξεταζομένη, οὐσία. Καθόλου γὰρ πᾶν τὸ γινόμενον κατ' ἐπίνοιαν πρός τι ὀφείλει γίνεσθαι. Οὗ ὥσπερ γὰρ

εἰ ἀπό τινός τι γένοιτο, ὡς ἀπ' ἐμοῦ ἡ ἐμὴ εἰκὼν, δεῖ τὸ παράδειγμα προϋποκεῖσθαι. Εἴτε καὶ μὴ εἴη ἔξω τὸ παράδειγμα πάντη πάντως ἕκαστον ἐν αὐτῷ τὸ παράδειγμα ἴσχον τῶν τεχνιτῶν τὴν τούτου μορφὴν τῇ ὕλῃ περιτίθησιν. Ὁρίζονται δὲ τὴν ἰδέαν παράδειγμα τῶν κατὰ φύσιν αἰώνιον. Οὔτε γὰρ τοῖς πλείστοις τῶν ἀπὸ Πλάτωνος ἀρέσκει τῶν τεχνιτῶν εἶναι ἰδέας, οἷον ἀσπίδος, ἢ λύρας. Οὔτε μὴν τῶν παρὰ φύσιν, οἷον πυρετοῦ, καὶ χολέρας. Οὔτε τῶν κατὰ μέρος, οἷον Σωκράτους, καὶ Πλάτωνος. Ἀλλ' οὐδὲ τῶν εὐτελῶν τινος, οἷον ῥύπου καὶ κάρφους. Οὔτε τῶν πρός τι, οἷον μείζονος, καὶ ὑπερέχοντος. Εἶναι γὰρ τὰς ἰδέας νοήσεις Θεοῦ αἰωνίους τε καὶ αὐτοτελεῖς. Ὅτι δέ εἰσιν αἱ ἰδέαι, καὶ οὕτω παραμυθοῦνται. Εἴτε γὰρ νοῦς ὁ Θεὸς ὑπάρχει, εἴτε νοερὸν, ἔστιν αὐτῷ νοήματα, καὶ ταῦτα αἰώνιά τε καὶ ἄτρεπτα. Εἰ δὲ τοῦτο, εἰσὶν αἱ ἰδέαι. Καὶ γὰρ εἰ ἄμετρος ὑπάρχει ἡ ὕλη κατὰ τὸν ἑαυτῆς λόγον, παρ' ἑτέρου τινὸς κρείττονος καὶ ἀΰλου τῶν μέτρων ὀφείλει τυγχάνειν. Τὸ δὲ ἡγούμενον, τὸ ἄρα λῆγον. Εἰ δὲ τοῦτο, εἰσὶν αἱ ἰδέαι, μέτρα τινὰ ἄϋλα ὑπάρχουσαι. Ἔτι γε μὴν, εἰ ὁ κόσμος μὴ ἐκ ταυτομάτου τοιοῦτός ἐστιν, οὐ μόνον ἔκ τινός ἐστι γεγονὼς, ἀλλὰ καὶ ὑπό τινος, καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ πρός τι. Τὸ δὲ πρὸς ὃ γέγονε, τί ἂν ἄλλο γέγονεν, ἢ ἰδέα;

ὥστε

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ὥστε εἰσὶν αὖ ἰδέαι. Ἀλλὰ μὴν καὶ εἰ νοῦς διαφέρει δόξης ἀληθοῦς, καὶ τὸ νοητὸν ἦν τοῦ δοξαστοῦ διαφέρον. Εἰ δὲ τοῦτο, ἔστι νοητὰ ἕτερα τῶν δοξαστῶν. Ὥστε εἴη αὖ καὶ πρῶτα νοητὰ, ὡς καὶ πρῶτα αἰσθητά. Εἰ δὲ τοῦτο, εἰσὶν αἱ ἰδέαι. Ἀλλὰ μὴν διαφέρει νοῦς δόξης ἀληθοῦς· Ὥστε εἰσὶν αὖ αἱ ἰδέαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Τίνι τρόπῳ περιγράφηται ὁ Θεὸς, καὶ ποίοις λόγοις ἐξερευνῆται.

Ἑξῆς δὲ περὶ τῆς πρώτης ἀρχῆς ποιητέον τὸν λόγον, ἣν μικροῦ δεῖν καὶ ἄρρητον ποιεῖται ὁ Πλάτων. Ἐπαχθείημεν δ' ἂν περὶ αὐτῆς τοῦτον τὸν τρόπον. Εἰ ἔστι νοητὰ, ταῦτα δὲ οὔτε αἰσθητά ἐστιν, οὔτε μετουσία τῶν αἰσθητῶν, ἀλλὰ πρώτων τινῶν τῶν νοητῶν, ἔστι πρῶτα νοητὰ ἁπλᾶ, ὡς καὶ πρῶτα αἰσθητά. Τὸ δ' ἡγούμενον, τὸ ἄρα λῆγον. Ἄνθρωποι μὲν δὴ, ἅτε τοῦ τῆς αἰσθήσεως πάθους ἐμπιπλάμενοι, ὥστε καὶ ὁπότε νοεῖν προαιροῖντο τὸ νοητὸν, ἐμφανταζόμενον ἔχειν τὸ αἰσθητὸν, ὡς καὶ μέγεθος συνεπινοεῖν, καὶ σχῆμα, καὶ χρῶμα, πολλάκις οὐ καθαρῶς τὰ νοητὰ νοοῦσι. Θεοὶ δὲ ἀπηλλαγμένοι ὡς τῶν αἰσθητῶν, εἰλικρινῶς τε, καὶ ἀμιγῶς. Ἐπεὶ δὲ ψυχῆς νοῦς ἀμείνων, νοῦ δὲ τοῦ ἐν δυνάμει

κατ'

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

κατ' ἐνέργειαν πάντα νοῶν, ϗ ἅμα, ϗ ἀεὶ, τούτου δὲ καλλίων ὁ αἴτιος τούτου, ϗ ὅπερ ἂν ἔτι ἀνωτέρω τούτων ὑφέστηκεν, οὗτος ἂν εἴη πρῶτος Θεὸς, αἴτιος ὑπάρχων τοῦ ἀεὶ ἐνεργεῖν τῷ νῷ τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ. Ἐνεργεῖ δὲ ἀκίνητος αὐτὸς ὢν εἰς τοῦτον, ὡς ϗ ὁ ἥλιος εἰς τὴν ὅρασιν, ὅταν αὐτῷ προσβλέπῃ. Καὶ ὡς τὸ ὀρεκτικὸν κινεῖ τὴν ὄρεξιν ἀκίνητον ὑπάρχον, οὕτωγε δὴ ϗ οὗτος ὁ νοῦς κινήσει τὸν νοῦν τοῦ σύμπαντος οὐρανοῦ. Ἐπεὶ δὲ ὁ πρῶτος νοῦς κάλλιστος, δεῖ ϗ κάλλιστον αὐτῷ νοητὸν ὑποκεῖσθαι· Οὐδὲν δὲ ἑαυτοῦ κάλλιον· Ἑαυτὸν ἂν οὖν ϗ τὰ ἑαυτοῦ νοήματα ἀεὶ νοοίη. Καὶ αὕτη ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἰδέα ὑπάρχει. Καὶ μὴν ὁ πρῶτος Θεὸς ἀΐδιός ἐστιν, ἄρρητος, αὐτοτελὴς, ἀπροσδεὴς, ἀειτελὴς, τουτέστιν ἀεὶ τέλειος, παντελὴς, τουτέστι πάντῃ τέλειος, θειότης, οὐσιότης, ἀλήθεια, συμμετρία, ἀγαθόν. Λέγω δὲ οὐχ ὡς ὁρίζων ταῦτα, ἀλλ' ὡς κατὰ πάντα ἑνὸς νοουμένου. Καὶ ἀγαθὸν μέν ἐστι, διότι πάντα εἰς δύναμιν εὐεργετεῖ, παντὸς ἀγαθοῦ αἴτιος ὤν. Καλὸν, δὲ ὅτι αὐτὸς τῷ φύσει πλέον ἐστὶ, ϗ σύμμετρον. Ἀλήθεια δὲ, διότι πάσης ἀληθείας ἀρχὴ ὑπάρχει, ὡς ἥλιος παντὸς φωτός. Πατὴρ δέ ἐστι τῷ αἴτιος εἶναι πάντων, ϗ κοσμεῖν τὸν οὐράνιον νοῦν· καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ κόσμου πρὸς ἑαυτὸν, ϗ πρὸς τὰς ἑαυτοῦ νοήσεις. Κατὰ γὰρ τὴν ἑαυτοῦ

βού-

βούλησιν, ἐμπέπληκε πάντα ἑαυτοῦ, τὴν ψυχὴν τοῦ κόσμου ἐπεγείρας, καὶ εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέψας, τοῦ νοῦ αὐτῆς αἴτιος ὑπάρχων, ὃς κοσμηθεὶς ὑπὸ τοῦ Πατρὸς, διακοσμεῖ σύμπασαν φύσιν ἐν τῷδε τῷ κόσμῳ. Ἄρρητος δέ ἐστι καὶ νῷ μόνῳ ληπτὸς ὡς εἴρηται, ἐπεὶ οὔτε γένος ἐστὶν, οὔτε εἶδος, οὔτε διαφορὰ, ἀλλ᾽ οὐδὲ συμβέβηκέ τι αὐτῷ, οὔτε κακόν· οὐ γὰρ θέμις τοῦτο εἰπεῖν. Οὔτε ἀγαθόν· κατὰ μετοχὴν γάρ τινος ἔσται οὗτος, καὶ μάλιστα ἀγαθότητος. Οὔτε διαφορά· οὐδὲ γὰρ τοῦτο κατὰ τὴν ἔννοιαν αὐτοῦ. Οὔτε ποιόν· οὐ γὰρ ποιωθέν ἐστι, καὶ ὑπὸ ποιότητος τοιοῦτον ἀποτετελεσμένον. Οὔτε ἄποιον· οὐ γὰρ ἐστέρηταί τινος ἐπιβάλλοντος αὐτῷ ποιοῦ. Οὔτε μέρος τινός. Οὔτε ὡς ὅλον ἔχον τινὰ μέρη. Οὔτε ὥστε ταυτόν τι εἶναι ἢ ἕτερον. Οὐδὲν γὰρ αὐτῷ συμβέβηκε καθ᾽ ὃ δύναται τῶν ἄλλων χωρισθῆναι. Οὔτε κινεῖ, οὔτε κινεῖται. Ἔσται δὴ πρώτη μὲν αὐτοῦ νόησις ἡ κατ᾽ ἀφαίρεσιν τούτων, ὅτι καὶ σημεῖον ἐνοήσαμεν κατ᾽ ἀφαίρεσιν ἀπὸ τοῦ αἰσθητοῦ, ἐπιφάνειαν νοήσαντες, εἶτα γραμμὴν, καὶ τελευταῖον τὸ σημεῖον. Δευτέρα δέ ἐστιν αὐτοῦ νόησις ἡ κατὰ ἀναλογίαν οὕτω πως. Ὃν γὰρ ἔχει λόγον ὁ ἥλιος πρὸς τὴν ὅρασιν, καὶ τὰ ὁρώμενα, οὐκ ὢν αὐτὸς ὄψις, παρέχων δὲ τῇ μὲν, τὸ ὁρᾶν, τοῖς δὲ, τὸ ὁρᾶσθαι· τοῦτον ἔχει τὸν λόγον ὁ πρῶτος νοῦς πρὸς τὴν ἐν τῇ ψυχῇ νόησιν, καὶ τὰ νοούμενα.

Οὐ

Οὐ γὰρ ὢν ὅπερ ἐστὶν ἡ νόησις, παρέχει αὐτῇ τὸ νοεῖν, καὶ τοῖς νοητοῖς τὸ νοεῖσθαι· φωτίζων τὴν περὶ αὐτὰ ἀλήθειαν. Τρίτη δὲ νόησις τοιαύτη τις ἂν εἴη, θεωρῶν γάρ τις τὸ ἐπὶ τοῖς σώμασι καλὸν, μετὰ τοῦτο μέτεισιν ἐπὶ τὸ τῆς ψυχῆς κάλλος· εἶτα τὸ ἐν ἐπιτηδεύμασι, καὶ νόμοις· εἶτα ἐπὶ τὸ πολὺ πέλαγος τοῦ καλοῦ· μεθ' ὃ αὐτὸ τὸ ἀγαθὸν νοεῖ, καὶ τὸ ἐραστὸν, καὶ ἐφετὸν, ὥσπερ φῶς φανὲν, καὶ οἷον ἐκλάμψαν τῇ οὕτως ἀνιούσῃ ψυχῇ, τούτῳ δὲ καὶ Θεῷ συνεπινοεῖ διὰ τὴν ἐν τῷ τιμίῳ ὑπεροχήν. Τοῦτον ἐν πρώτοις ἄνευ μεγέθους ποσότητος ἐπιγινώσκει. Ἀμερὴς τε διὰ τὸ μὴ εἶναι πρότερόν τι αὐτοῦ. Τὸ γὰρ μέρος καὶ τὸ ἐξ οὗ πρότερον ὑπάρχει τούτου, οὗ μέρος. Καὶ γὰρ τὸ ἐπίπεδον πρότερον, ἢ τὸ σῶμα. Καὶ ἡ γραμμὴ πρότερον, ἢ τὸ ἐπίπεδον. Μέρηγε μὴν οὐκ ἔχων ἀκίνητος ἂν εἴη κατὰ τόπον καὶ ἀλλοίωσιν. Εἰ γὰρ ἀλλοιωθήσεται ἢ ὑφ' αὐτοῦ, ἢ ὑφ' ἑτέρου. Εἰ μὲν οὖν ὑφ' ἑτέρου ἐκεῖνο αὐτοῦ ἰσχυρώτερον ἔσται. Εἰ δ' ὑφ' αὐτοῦ ἤτοι ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀλλοιωθείη ἂν, ἢ ἐπὶ τὸ βέλτιστον. Ἄμφω δὲ ἄτοπα. Ἐξ ὧν ἁπάντων ἀναφαίνεται καὶ τὸ ἀσώματον αὐτὸν εἶναι· Ὅπερ κἀκ τούτων ἀποδειχθήσεται. Εἰ γὰρ σῶμα ὁ Θεὸς, ἐξ ὕλης ἂν εἴη καὶ εἴδους. Διὰ τὸ πᾶν σῶμα συνδύασμά τι εἶναι ἔκ τε ὕλης καὶ τοῦ σὺν αὐτῇ εἴδους. Ὅπερ ἐξομοιοῦται ταῖς ἰδέαις, καὶ μετέχει αὐτῶν, δύσφραστον

δή-

δήτινα τρόπον. Ἄτοπον δὲ τὸν Θεὸν ἐξ ὕλης εἶναι καὶ εἴδους. Οὐ γὰρ ἔσται ἁπλοῦς, οὐδὲ ἀρχικός. Ὥστε ἀσώματον ἂν εἴη ὁ Θεός. Καὶ αὐτόθεν δὲ, εἰ σῶμά ἐστιν, ἐξ ὕλης ἂν ὑπάρχοι· Ἢ πῦρ ἂν οὖν εἴη, ἢ ὕδωρ, ἢ γῆ, ἢ ἀὴρ, ἤτι ἐκ τούτων. Ἀλλ' ἕκαστόνγε τούτων οὐκ ἀρχικόν. Καὶ ἄλλως δὲ, ὕστερον γενήσεται τῆς ὕλης, εἰ ἐξ ὕλης ὑπάρχει. Ὧν ἀτόπων ὄντων, ἀσώματον αὐτὸν ὑποληπτέον. Καὶ γὰρ εἰ σῶμά ἐστι, καὶ φθαρτὸς ἔσται, καὶ γεννητὸς, καὶ μεταβλητός. Ἕκαστον δὲ τούτων ἄτοπον ἐπ' αὐτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

Ὅτι αἱ ποιότητες εἰσὶν ἀσώματοι.

Καὶ μὴν καὶ αἱ ποιότητες τοῦτον τὸν τρόπον δεικνύοιντ' ἂν ἀσώματοι. Πᾶν σῶμα ὑποκείμενόν ἐστιν. Ἡ δὲ ποιότης οὐχ ὑποκείμενόν ἐστιν, ἀλλὰ συμβεβηκός. Οὐκ ἄρα σῶμα ἡ ποιότης. Πᾶσα ποιότης ἐν ὑποκειμένῳ. Οὐδὲν δὲ σῶμα ἐν ὑποκειμένῳ. Οὐκ ἄρα σῶμα ἡ ποιότης. Ἔτι ποιότης ποιότητι ἐναντίον· οὐ μὴν καὶ σῶμα σώματι. Σῶμά τε σώματος, καθόσον σῶμα, οὐδενὶ διαφέρει, ποιότητι δὲ διαφέρει, καὶ οὐ μὰ Δία σώμασιν. Οὐκ ἄρα σώματα αἱ ποιό-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

τητες. Εὐλογώτατόν τε ὡς ἡ ὕλη ἄποιος, τὴν ποιότητα ἄϋλον εἶναι· εἰ δὲ ἡ ποιότης ἄϋλος, ἀσώματος ἂν εἴη ἡ ποιότης. Εἴγε μὴν σώματα καὶ αἱ ποιότητες, δύο, καὶ τρία σώματα ἔσαι ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ· ἀτοπωτάτε τέτε ὑπάρχοντος. Εἰ δὲ αἱ ποιότητες ἀσώματοι, καὶ τὸ δημιεργικὸν τέπων ἀσώματον. Ἔτι τὰ ποιεντα ἐκ ἂν ἄλλα εἴη ἢ τὰ ἀσώματα. Παθητικὰ γὰρ τὰ σώματα καὶ ῥέεσα, καὶ ἐκ ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ, καὶ ὡσαύτως ἔχοντα, ἐδὲ μόνιμα, καὶ ἔμπεδα· ἄγε καὶ ἐν οἷς δοκεῖ τι ποιεῖν, πολὺ πρόσθεν διελέσκεται πάσχοντα. Ὥσπερ ἐν ἐςί τι παθητικὸν εἰλικρινῶς, ἕτως ἀναγκαῖον ἔτι εἶναι καὶ ἀτρεκῶς ποιητικόν. Οὐκ ἄλλο δὲ εὕροιμεν ἂν τέτο ἢ ἀσώματον. Ὁ μὲν δὴ περὶ τῶν ἀρχῶν λόγος τοιέτος αὖτις εἴη θεολογικὸς καλέμενος. Ἐπὶ δὲ τὸν καλέμενον φυσικὸν τόπον ἑξῆς χωρητέον, ἐντεῦθεν πύτε ἀρξαμένες.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

Περὶ αἰτιῶν, καὶ Γενέσεως, καὶ στοιχείων, καὶ τάξεως τοῦ Κόσμου.

ΕΠεὶ γὰρ τῶν κατὰ φύσιν αἰσθητῶν καὶ κατὰ μέρος ὡρισμένα τινὰ δεῖ παραδείγματα εἶναι τὰς ἰδέας, ὧν καὶ τὰς ἐπιστήμας γίνεσθαι, καὶ τοὺς ὅρους. Παρὰ πάντας γὰρ ἀνθρώπους ἄνθρωπόν τινα νοεῖσθαι, καὶ παρὰ πάντας ἵππους ἵππον, καὶ κοινῶς παρὰ τὰ ζῶα ζῶον ἀγέννητον, καὶ ἄφθαρτον· Ὃν τρόπον σφραγῖδος μιᾶς ἐκμαγεῖα γίνεται πολλά· Καὶ ἑνὸς ἀνδρὸς εἰκόνες μυρίαι ἐπὶ μυρίας, τῆς ἰδέας οὔσης αἰτίας ἀρχὴν τοῦ εἶναι ἕκαστον τοιοῦτον, οἷον αὐτὴ ὑπάρχει. Ἀναγκαῖον καὶ τὸ κάλλιστον κατασκεύασμα τὸν κόσμον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ δεδημιουργῆσθαι πρός τινα ἰδέαν κόσμου ἀποβλέποντος, παράδειγμα ὑπάρχουσαν τοῦδε τοῦ κόσμου, ὡς ἂν ἀπεικονισμένου ἀπ' ἐκείνης, πρὸς ἣν ἀφομοιωθέντα ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ αὐτὸν ἀπεργάσασθαι· κατὰ θαυμασιωτάτην πρόνοιαν, καὶ δίαιταν ἐλθόντος ἐπὶ τὸ δημιουργεῖν τὸν κόσμον· διότι ἀγαθὸς ἦν. Ἐκ τῆς πάσης οὖν ὕλης αὐτὸν ἐδημιούργει· Ἣν ἀτάκτως καὶ πλημμελῶς κινουμένην πρὸ τῆς οὐρανοῦ γενέσεως, ἐκ τῆς ἀταξίας παραλαβὼν,

βῶν, πρὸς τὴν ἀρίστην ἤγαγε τάξιν· ἀριθμοῖς πρέπουσι τὰ μέρη κοσμήσας αὐτοῦ, καὶ σχήμασιν. Ὥστε δοκεῖναι ὅπως νῦν ἔχει πῦρτε καὶ γῆ πρὸς ἀέρατε καὶ ὕδωρ, ἴχνη μὲν τέως ἔχοντα, καὶ τὸ δεκτικὸν τῆς τῶν στοιχείων δυνάμεως. Ἀλόγως δὲ καὶ ἀμέτρως σειόντατε τὴν ὕλην καὶ πρὸς ταύτης σειόμενα. Ἐξ ἑκάστου δὲ ὅλου τῶν τεττάρων αὐτὸν στοιχείων ἐγέννησε, πυρός τε παντὸς, καὶ γῆς, ὕδατός τε, καὶ ἀέρος, οὐδὲν μέρος οὐδενὸς ἀπολιπὼν, οὐδὲ δύναμιν διανοηθείς. Πρῶτον μὲν ὅτι σωματικόντε χρὴ, καὶ γεννώμενον εἶναι, καὶ πάντως ἁπτόντε καὶ ὁρατόν. Χωρὶς δὲ πυρὸς καὶ γῆς οὐχ οἷόντε οὔτε ὁρατόντι εἶναι, οὔτε ἁπτόν. Κατὰ δὴ τὸν εἰκότα λόγον, ἐκ γῆς αὐτὸν καὶ πυρὸς ἐποίησεν. Ἐπεὶ δὲ καὶ δεσμὸν ἔδει τινὰ συναμφοτέρων ἐν μέσῳ γενέσθαι· θεῖος δὲ δεσμὸς ὁ τῆς ἀναλογίας, ὃς ἑαυτόντε καὶ τὰ συνδούμενα πέφυκεν ἓν ποιεῖν. Ἐπίπεδός τε οὐκ ὢν ὁ κόσμος· Ἀπέχρη γὰρ ἂν αὐτῷ μία μεσότης. Σφαιροειδὴς δὲ, δυοῖν ἐδέησεν αὐτῷ μεσοτήτων εἰς συναρμογήν. Διὰ τοῦτο πυρὸς ἐν μέσῳ καὶ γῆς, ἀήρ τε καὶ ὕδωρ ἐτάχθη κατὰ τὸν τῆς ἀναλογίας τρόπον. Ὥστε ὡς ἔχει πῦρ πρὸς ἀέρα, οὕτως ἔχειν ἀέρα τε πρὸς ὕδωρ, καὶ τοῦτο πρὸς γῆν, καὶ ἀνάπαλιν. Τῷ δὲ μηδὲν ἔξωθεν ὑπολείπεσθαι, καὶ μονογενῆ τὸν κόσμον ἐποίησεν, καὶ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῇ ἰδέᾳ εἰκασμέ-

ζώδιά τε ἐν ὀυρανῷ θεωρεῖται δώδεκα ἐν τῷ ζωδιακῷ κύκλῳ· καὶ ἕκασον αὐτῶν εἰς μοῖρας τριάκοντα διαιρεῖται. Παραπλησίως καὶ ἐπὶ τοῦ δωδεκαέδρου ἐκ πενταγώνων ὄντος δώδεκα, διαιρουμένων εἰς πέντε τρίγωνα· ὥσε ἕκασον δὶ ἓξ τριγώνων εἶναι· ἐν ὅλῳ τῷ δωδεκαέδρῳ τριακοσίων ἑξήκοντα διειςκομένων τριγώνων, ὁπόσαι καὶ ἐν τῷ ζωδιακῷ μοῖραι οὖσαι τυγχάνουσι. Τοιούτοις οὖν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡ ὕλη τυπωθεῖσα, ἐκινεῖτο μὲν τὸ πρῶτον τοῖς ἴχνεσιν ἀτάκτως, εἶτα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τάξιν ἤχθη, ἁρμοσθέντων πάντων ἀναλογίᾳ πρὸς ἄλληλα. Οὐ μένει δὲ ταῦτα διακριθέντα κατὰ χώραν· Ἄπαυςον δὲ ἔχει σεισμὸν καὶ τῇ ὕλῃ παρέχει. Διότι τῇ τοῦ κόσμου περιφορᾷ σφιγγόμενα συνωθεῖται, καὶ συνελαυνόμενα πρὸς ἄλληλα φέρεται τὰ λεπτομερέςερα εἰς τὰς τῶν ἁδρομερεςέρων χώρας. Διὰ τοῦτο δὴ μηδὲν κενὸν ὑπολείπεσθαι σώματος ἔρημον. Καὶ ἡ ἀνωμαλότης δὲ διαμένουσα τὸν σεισμὸν παρέχεται. Ὑπό τε γὰρ τούτων ἡ ὕλη σείεται· καὶ ταῦτα ὑπ᾽ ἐκείνης.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΔ.

Περὶ τῆς ψυχῆς τοῦ Κόσμου, καὶ περὶ τῶν σφαιρῶν, καὶ ἀστέρων.

ΤΑ' μὲν δὴ σώματα εἰς τὰς τῶν ἐμφαινομένων ἐν τῇ ψυχῇ δυνάμεων τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς πεποίηται. Ἐπεὶ γὰρ ἕκαστα τῶν ὄντων κρίνομεν τῇ ψυχῇ· τὰς ἁπάντων τῶν ὄντων ἀρχὰς εἰκότως ἐγκατέταξεν αὐτῇ, ἵν' ἀεὶ τῶν ὑποπιπτόντων ἕκαστον κατὰ τὸ συγγενὲς καὶ παραπλήσιον θεωροῦντες, σύμφωνον τοῖς ἔργοις καὶ τὴν οὐσίαν αὐτῆς ὑποστησόμεθα. Λέγων οὖν εἶναί τινα νοητὴν οὐσίαν ἀμέριστον, καὶ ἄλλην περὶ τὰ σώματα μεριστὴν ὑπεστήσατο· Ἐμφαίνων ὅτι ἑκατέρας τῶν οὐσιῶν ἐφάπτεσθαι δύναται τῇ νοήσει. Ὁρῶν δὲ καὶ ἐπὶ τῶν νοητῶν ταυτότητα, καὶ ἑτερότητα ἐπὶ τῶν μεριστῶν, ἐκ πάντων τούτων συνηράνικε τὴν ψυχήν. Ἢ γὰρ τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον γνωρίζεται, ὡς τοῖς Πυθαγορείοις ἀρέσκει. Ἢ τῷ ἀνομοίῳ τὸ ἀνόμοιον, ὡς Ἡρακλείτῳ τῷ φυσικῷ. Ὅταν δὲ λέγῃ γεννητὸν εἶναι τὸν κόσμον, οὐχ οὕτως ἀκουστέον αὐτοῦ ὡς ὄντος ποτὲ χρόνου, ἐν ᾧ οὐκ ἦν κόσμος· Ἀλλὰ διότι ἀεὶ ἐν γενέσει ἐστὶ, καὶ ἐμφαίνει τῆς αὐτοῦ ὑποστάσεως ἀρχικώτερόν τι αἴτιον. Καὶ τὴν ψυ-

ψυχὴν δ' ἀεὶ ἔσαν τῷ κόσμῳ ἐχὶ ποιεῖ ὁ Θεὸς, ἀλλὰ κατακοσμεῖ. Καὶ ταύτῃ λέγοιτ' ἂν καὶ ποιεῖν, ἐγείρων καὶ ἐπιστρέφων πρὸς αὐτὸν τόν τε νοῦν αὐτῆς, καὶ αὐτὴν ὥσπερ ἐκ κάρου τινὸς βαθέως ὕπνου. Ὅπως ἀποβλέπουσα πρὸς τὰ νοητὰ αὐτοῦ δέχηται τὰ εἴδη καὶ τὰς μορφὰς, ἐφιεμένη τῶν ἐκείνου νοημάτων. Δῆλον οὖν ὅτι ζῶον ἂν εἴη ὁ κόσμος καὶ νοερόν. Ἄριστον γὰρ αὐτὸν βουλόμενος ποιῆσαι ὁ Θεὸς, ἀκολούθως καὶ ἔμψυχον αὐτὸν ἐποίησε καὶ νοερόν. Τό, τε γὰρ ἔμψυχον ἀποτέλεσμα τοῦ μὴ ἐμψύχου ὅλον ὅλου κρεῖττον, καὶ τὸ νοερὸν τοῦ μὴ νοεροῦ. Ἴσως οὐχ οἷόν τε ὄντος νοῦ ἄνευ ψυχῆς ὑποστῆναι. Τῆς δὲ ψυχῆς ταθείσης ἐκ τοῦ μέσου ἐπὶ τὰ πέρατα, συνέβη αὐτὴν τὸ σῶμα τοῦ κόσμου κύκλῳ διαπαντὸς περιέχειν καὶ περικαλύψαι· Ὥστε ὅλῳ τῷ κόσμῳ αὐτὴν παρεκτεῖναι. Καὶ τοῦτον τὸν τρόπον αὐτὸν συνδεῖν τε καὶ συνέχειν. Κρατεῖν μέντοι τὰ ἐκτὸς αὐτῆς τῶν ἐντός. Ἡ μὲν γὰρ ἐκτὸς ἄσχιστος ἔμεινεν. Ἡ δὲ ἐντὸς εἰς ἑπτὰ κύκλους ἐτμήθη, ἐξ ἀρχῆς νεμηθεῖσα κατὰ διπλάσια, καὶ τριπλάσια διαστήματα. Ἔστι τε ἡ μὲν περιεχομένη ὑπὸ τῆς ἀσχίστου μεινάσης σφαίρας ταυτῷ παραπλησία, ἡ δὲ σχισθεῖσα θατέρῳ. Ἡ μὲν γὰρ τοῦ πάντα περιέχοντος οὐρανοῦ κίνησις ἀπλανὴς οὖσα μία τε ἐστὶ καὶ τεταγμένη. Ἡ μέντοι τῶν ἐντὸς ποικίλη καὶ ἀνατολαῖς τε καὶ δύσεσιν ἀλλοία· διὸ καὶ

πλα-

πλανήτης καλεῖται. Φέρεται δὲ ἡ μὲν ἐκτὸς ἐπὶ τὰ δεξιὰ, ἐπ' ἀνατολῆς ἐπὶ δύσιν κινουμένη. Ἡ δὲ ἐντὸς ἀνάπαλιν ἐπὶ τὰ ἀριστερὰ, ἀπὸ δύσεως ἐπ' ἀνατολὴν ὑπαντιάζουσα τῷ κόσμῳ. Ἐδημιούργησε δὲ ὁ Θεὸς καὶ ἀστέρας καὶ ἄστρα. Καὶ τούτων τὰ μὲν ἀπλανῆ κόσμον οὐρανοῦ τε καὶ νυκτὸς πάμπολλα ὄντα τῷ πλήθει. Τὰ δὲ, εἰς γένεσιν ἀριθμοῦ καὶ χρόνου, καὶ δεῖξιν τῶν ὄντων, ἑπτὰ ὄντα. Καὶ γὰρ τὸν χρόνον ἐποίησε τῆς κινήσεως τοῦ κόσμου διάστημα, ὡς ἂν εἰκόνα τοῦ αἰῶνος· Ὅς ἐστι μέτρον τοῦ αἰωνίου κόσμου τῆς μονῆς. Τὰ δὲ μὴ ἀπλανῆ τῶν ἄστρων, τῇ δυνάμει οὐχ ὅμοια. Ἥλιος μὲν ἡγεμονεύει πάντων, δεικνύς τε καὶ φαίνων τὰ σύμπαντα. Σελήνη δὲ ἐν τάξει δευτέρᾳ θεωρεῖται ἕνεκα τῆς δυνάμεως. Οἱ δὲ ἄλλοι πλανῆται ἀναλόγως κατὰ μοῖραν ἕκαστος ἰδίαν. Καὶ σελήνη μὲν μηνὸς μέτρον ποιεῖ, ἐκπεριελθοῦσα τὸν ἑαυτῆς κύκλον, καὶ καταλαβοῦσα τὸν ἥλιον ἐν τοσούτῳ. Ἥλιος δὲ ἐνιαυτοῦ. Περιελθὼν γὰρ τὸν ζωοφόρον κύκλον, πληροῖ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους. Οἵ τε ἄλλοι καθ' ἕνα ἕκαστον περιόδοις ἰδίαις κέχρηνται. Αἵτινες θεωρηταὶ οὐ τοῖς τυχοῦσιν εἰσὶν, ἀλλὰ τοῖς πεπαιδευμένοις. Ἐκ δὲ πασῶν τῶν περιόδων, ὁ τέλειος ἀριθμὸς καὶ χρόνος συμπεραιοῦται, ὁπόταν ἐπὶ τὸ αὐτὸ σημεῖον πάντες οἱ πλανῆται ἐλθόντες, ταύτην τὴν τάξιν λάβωσιν, ὥστε εὐθείας νοηθείσης

ἀπὸ

ɩ κείμενον, ὅμοιον τῶν περιεχόντων. Ο δὲ αἰ-
ὴρ ἐξωτάτω διῃρημένος, εἴς τε τὴν τῶν ἀπλανῶν
σφαίραν, καὶ εἰς τὴν τῶν πλανωμένων. Μεθ' ἃς
τοῦ ἀέρος ὑπάρχει καὶ ἐν μέσῳ ἡ γῆ σὺν τῷ
υτῆς ὑγρῷ, ἐπεὶ διεκεκόσμητο αὐτῷ τὰ πάντα.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Ις'.

'τι οἱ νεώτεροι θεοὶ δημιουργοὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ περὶ μετεμψυχώσεως.

ΤΡία δὲ τὰ λοιπὰ γένη τῶν ζώων ἔλιπεν, ἅπερ ἔμελλε θνητὰ ἔσεσθαι, τότε πτηνὸν, τὸ ἔνυδρον, καὶ τὸ πεζόν· τοῖς ἐκγόνοις αὐτοῦ εοῖς ἐπέταξε τὴν τούτων ποίησιν, ὅπως μὴ ὑπ' ὐτοῦ πλασθέντα ἀθάνατα γένοιτο. Αὐτοὶ δὴ δα-ισάμενοι ἀπὸ τῆς πρώτης ὕλης μόρια, ἅτινα οὸς ὡρισμένους χρόνους ὡς εἰς αὐ- πάλιν ἀπο-δοθησόμενα, ἐδημιούργουν τὰ θνητὰ ζῶα. Ἐπεὶ δὲ ερὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ὡς συγγενεστάτου θεοῖς άλιν φροντὶς ἦν, τῷ τε πατρὶ πάντων, καὶ τοῖς 'του ἐκγόνοις θεοῖς, κατέπεμψεν ἐπὶ τῆς γῆς τὰς 'του τοῦ γένους ψυχὰς ὁ τῶν ὅλων δημιουργὸς ἰσα-ίθμους τοῖς ἄστροις. Ἐμβιβάσας δὲ ὡς εἰς ἄστρον χημα ἄστρον τὸ συνώνομον ἁπάσας, νόμους τοὺς εἰ-αρμένους εἶπεν αὐταῖς νομοθέτου τρόπον, ὅπως

αὐτὸς ἀναίτιος ᾖ. Ὅτι τὰ πάθη ἀπὸ σώματος προσφύσεται θνητά· πρῶτα μὲν αἰσθήσεις, ἔπειτα δὲ ἡδονὴ καὶ λύπη, φόβος τε καὶ θυμός· ὧν κρατήσασαι καὶ μηδαμῶς βιασθεῖσαι· αἱ μὲν δίκῃ βιώσονται καὶ εἰς τὸ συνώνομον ἄστρον ἀφίξονται. Αἱ δὲ κρατηθεῖσαι ὑπὸ ἀδικίας, εἰς γυναικὸς, ἐν τῇ δευτέρᾳ γενέσει, βίον ἐλεύσονται. Μὴ παυόμεναι δὲ, τὸ τελευταῖον εἰς θηρίων φύσιν. Τέλος δὲ αὐταῖς τῶν πόνων ἔσται τὸ νικῆσαι μὲν τὰ προσφυῶτα, εἰς δὲ τὴν οἰκείαν ἕξιν ἐλθεῖν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Περὶ σώματος καὶ μελῶν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων.

ΟἹ δὲ θεοὶ ἔπλασαν μὲν προηγουμένως τὸν ἄνθρωπον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς, καὶ ἀέρος καὶ ὕδατος, μοίρας τινὰς δανειζόμενοι εἰς ἀπόδοσιν· συνθέντες δὲ ἀοράτοις γόμφοις ἕν τι σῶμα ἐργασάμενοι. Τῆς δὲ καταπεμφθείσης ψυχῆς τὸ κύριον ἐνέδησαν εἰς τὴν κεφαλὴν, ὥσπερ ἄρουραν ὑποθέντες τὸν ἐγκέφαλον. Περί τε τὸ πρόσωπον ἔθεσαν τὰ τῶν αἰσθητηρίων ὄργανα ὑπηρεσίαν ἐκτελέσαντα τὴν προσήκουσαν. Συνέθεσαν δὲ τὸν μὲν μυελὸν ἐκ τῶν λείων τε καὶ ἀστραβῶν τριγώνων, ἐξ

ὧν

ὧν τὰ στοιχεῖα ἐγένετο, σπέρματος γένεσιν ἐσόμενον. Τὸ δὲ ὀστοῦν ἐκ γῆς καὶ μυελοῦ δευθέντων, καὶ πολλάκις ὕδατι καὶ πυρὶ βαφέντων. Τὰ δὲ νεῦρα ἐξ ὀστοῦ καὶ σαρκός. Αὐτὴ δὲ ἡ σὰρξ ἐγένετο ἔκ τε ἁλμυροῦ καὶ ὀξέος, οἷον ζυμώματος: Περιετέθηκαν δὲ μυελῷ μὲν τὸ ὀστοῦν, τοῖς δὲ ὀστοῖς πρὸς σύνδεσιν αὐτῶν νεῦρα. Καὶ διὰ νεύρων μὲν κάμψεις ἐγένοντο καὶ ἄρθρων συνδέσεις, διὰ δὲ σαρκὸς σκέπη αὐτοῖς, ἧσπερ ἐπιπλασσομένης τῇ μὲν λευκῆς, τῇ δὲ μελαίνης πρὸς αὐτὸ τὸ εὔχρηστον τῷ σώματι. Ἐκ τούτων δὲ καὶ ἐντὸς συνεπλέχθη σπλάγχνα, κοιλία τε καὶ περὶ ταύτην ἔντερα ἑλιχθέντα. Ἄνωθέν τε ἀπὸ στόματος ἀρτηρία καὶ φάρυγξ: Ἡ μὲν εἰς στόμαχον, ἡ δὲ εἰς πνεύμονα ἰοῦσα. Διοικεῖται δὲ τὰ σιτία κατὰ τὴν γαστέρα πνεύματί τε καὶ θερμῷ τεμνόμενα καὶ μαλαττόμενα, καὶ οὕτως ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα χωροῦντα κατὰ τὰς οἰκείας μεταβολάς. Δύο δὲ φλέβες παρὰ τὴν ῥάχιν ἰοῦσαι τὴν κεφαλὴν ἐναντίως καταπλέκουσιν ἀλλήλαις ἀπαντῶσαι, σχίζονταί τε γοῦν ἔνθεν ἐπὶ πολλά. Ἐργασάμενοι δὲ οἱ θεοὶ τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐνδύσαντες τῷ σώματι αὐτοῦ τὴν ψυχὴν δεσπόσουσαν αὐτοῦ. Ταύτης τὸ ἡγεμονικὸν κατὰ λόγον περὶ τὴν κεφαλὴν καθιδρύσαν, ἔνθα μυελοῦ τε ἀρχαὶ καὶ νεύρων καὶ κατὰ τὰς αἰσθήσεις παραφροσύναι. Περικειμένων καὶ τῶν αἰ-

σθη-

θήσεων τῇ κεφαλῇ, ὥσπερ δορυφορουσῶν τὸ ἡγεμονικόν. Ἐν τούτῳ καὶ τὸ συλλογιστικὸν τῷ τόπῳ καὶ τῷ θεωροῦν τε, καὶ κεῖνον. Τὸ δὲ παθητικὸν τῆς ψυχῆς κατωτέρω ἐποίησαν. Τὸ μὲν θυμικὸν περὶ τὴν καρδίαν· Τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν περὶ τὸ ἦτρον καὶ τοὺς περὶ τὸν ὀμφαλὸν τόπους, περὶ ὧν ὕστερον εἰρήσεται.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Περὶ ὄψεως, φωτὸς, καὶ κατοπτρικῶν φαντασιῶν.

Ἱδρύσαντες δὲ περὶ τὸ πρόσωπον τὰ φωσφόρα ὄμματα καθεῖρξαν ἐν αὐτοῖς τοῦ πυρὸς, τὸ φωτοειδές. Ὅπερ λεῖον ὑπάρχον καὶ πυκνὸν ἀδελφὸν ᾤοντο εἶναι τοῦ μεθημερινοῦ φωτός. Τοῦτο δὴ ῥᾶστα δι' ὅλων μὲν τῶν ὀφθαλμῶν, μάλιστα δὲ κατὰ τὸ μέσον αὐτῶν διεκτεῖ τὸ καθαρώτατόν τε καὶ εἰλικρινέστατον. Ὃ γινόμενον συμπαθὲς τῷ ἔξωθεν ὅμοιον ὁμοίῳ ὁρατικὴν αἴσθησιν παρέχεται. Ὅθεν καὶ τοῦ φωτὸς νύκτωρ ἀπιόντος ἢ σκοτωθέντος, οὐκ ἔτι προσφύεται τὸ ἀφ' ἡμῶν ῥεῦμα τῷ πλησίον ἀέρι. Συνεχόμενον δὲ ἐντὸς, ὁμαλύνει τε, καὶ διαχεῖ τὰς ἐν ἡμῖν κινήσεις ἐπαγωγὸν ὕπνου γινόμενον παρὸ καὶ μύει τὰ βλέφαρα.

φαρα. Πολλῆς μὲν δὴ ἡσυχίας γινομένης βραχυόνειροι ὕπνοι ἐμπίπτουσιν· ὑποληφθεισῶν δέ τινων κινήσεων, φαντάσματα συχνὰ γίνεται περὶ ἡμᾶς. Καὶ τὰς μὲν ὕπαρτε καὶ ὄναρ κατ' εὐθυωρίαν γινομένας φαντασίας ὧδὶ συνίςασθαι. Ταύταις δὲ ἑπομένως καὶ τὰς κατὰ τῶν κατόπτρων εἰδωλοποιΐας, καὶ τῶν ἄλλων ὅσα διαφανῆ καὶ λεῖα οὐκ ἄλλως ἢ κατὰ ἀνάκλασιν συντελεῖσθαι. Ὡς ἂν ἔχῃ τὸ κάτοπτρον κυρτότητος, ἢ κοιλότητος, ἢ διάφοροι γὰρ ἔσονται φαντασίαι, ἀνταπωθουμένων τῶν φώτων πρὸς τὰ μέρη τὰ ἕτερα· ἀπολισθαινόντων μὲν τῆς κυρτότητος, εἰς δὲ τὴν κοιλότητα συνιόντων. Οὕτω γὰρ ἐφ' ὧν μὲν ἐξ ἐναντίων τὸ λαιὸν καὶ τὸ δεξιὸν ὁρᾶται· ἐφ' ὧν δὲ κατὰ τὸ ἴσον· ἐφ' ὧν δὲ τὰ κάτω πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἔμπαλιν μεταπίπτει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, καὶ τῶν ὑποκειμένων αὐτῶν.

ἈΚοὴ δὲ γέγονε πρὸς φωνῆς γνῶσιν, ἀρχομένη μὲν ἀπὸ τῆς περὶ τὴν κεφαλὴν κινήσεως, τελευτῶσα δὲ περὶ ἥπατος ἕδραν. Ἡ δὲ φωνή ἐςιν ἡ δι' ὤτων ἐρχομένη, ἐγκεφάλου τε

καὶ αἵματος, διαδιδομένη δὲ μέχρι ψυχῆς πληγείσης· ὀξεῖα μὲν ἡ ταχέως κινουμένη, βαρεῖα δὲ ἡ βραδέως· καὶ μεγάλη μὲν ἡ πολλή, μικρὰ δὲ ἡ ὀλίγη. Τούτοις δὲ ἑπομένως ἡ τῶν μυκτήρων δύναμις πρὸς τὴν τῶν ὀσμῶν αἴσθησιν συνέστη. Ἔστι δὲ ἡ ὀσμὴ τὸ κατιὸν ἀπὸ τῶν ἐν τοῖς μυκτῆρσι φλεβίων πάθος, μέχρι τῶν περὶ τὸν ὀμφαλὸν τόπων· Εἴδη δὲ ταύτης οὐχ ὑπάρχει κατωνομασμένα, ἔξω δυοῖν τοῖν γενικωτάτοιν, εὐώδους τε καὶ δυσώδους· ἅπερ τὴν τοῦ ἀλγεινοῦ τε καὶ ἡδέος ἔχει πρόσρησιν. Πᾶσαν δὲ τὴν ὀσμὴν ἀέρος μὲν εἶναι παχυτέραν, ὕδατος δὲ λεπτοτέραν. Ἡμεῖς δὲ ἐν αἷς εἰκότως λέγεται τὸ τῆς ὀσμῆς γένος, ὅτι τούτων ἐστὶ τῶν οὐδέπω μεταβολὴν τελείαν εἰληφότων, ἀλλὰ κοινωνίαν ἐχόντων ἀέρος τε καὶ ὕδατος· ταῦτα δὲ εἶναι κατὰ καπνόν τε καὶ ὀμίχλην. Τούτων γὰρ εἰς ἄλληλα ἀμειβόντων ἡ τῆς ὀσφρήσεως αἴσθησις συντελεῖται. Τὴν γε μὴν γεῦσιν ποικιλωτάτην χυμῶν ἐπιγνώμονα κατεσκεύασαν οἱ θεοί, φλεβία διατείναντες ἀπ' αὐτῆς μέχρι καρδίας, δοκίμια ἐσόμενα καὶ κριτήρια τῶν χυμῶν. Ταῦτα δὲ συγκρινόμενα καὶ διακρινόμενα κατὰ τὰς προσπτώσεις τῶν χυμῶν διορίζει τὴν ἐν τούτοις παραλλαγήν. Εἰσὶ δὲ χυμῶν διαφοραὶ ἑπτά, γλυκύς, ὀξύς, στρυφνός, αὐστηρός, ἁλμυρός, δριμύς, πικρός. Τούτων δὲ,

τὸν

τὸν μὲν γλυκὺν ἐναντίαν φύσιν ἔχειν τοῖς ἄλλοις ἅπασι συμβέβηκε, διαχέοντα οἰκείως τὴν περὶ τὴν γλῶσσαν ὑγρότητα. Τοὺς δὲ λοιποὺς, τοὺς μὲν κυκῶντάς τε καὶ ταράττοντας, ὀξεῖς. Τοὺς δὲ ἐκθερμαίνοντας καὶ εἰς τὰ ἄνω θέοντας, δριμεῖς. Τοὺς δὲ τὸ ῥυπτικὸν ἔχοντας σφοδρὸν, ὥστε συντήκειν, πικρούς· τοὺς δὲ ἠρέμα καθαίροντάς τε καὶ ῥύπτοντας, ἁλμυρούς. Τῶν δὲ συναγόντων τοὺς πόρους, καὶ συγκρινόντων, τοὺς μὲν τραχυτέρους, στρυφνοὺς εἶναι· τοὺς δ᾽ ἧττον τοῦτ᾽ ἐργαζομένους, αὐστηρούς. Ἁπτικὴν δὲ εἶναι δύναμιν κατεσκευασμένην ὑπὸ θεῶν, ἀντιληπτικὴν θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν, μαλακῶν τε καὶ σκληρῶν, κούφων τε καὶ βαρέων, λείων τε καὶ τραχέων, ὡς κρίνειν καὶ τὰς ἐν τούτοις διαφοράς. Εἴκοντα δὴ φαμὲν τὰ παραδεχόμενα τὴν ἁφήν. Ἀντίτυπα δὲ, ἃ οὐκ εἴκει. Τοῦτο δὲ συμβαίνει παρὰ τὰς βάσεις αὐτῶν τῶν σωμάτων. Τὰ μὲν γὰρ ἔχοντα μείζονας, μόνιμα καὶ ἑδραῖα. Τὰ δὲ ἐπὶ μικροῦ βεβῶτα, εὔεικτα καὶ μαλακὰ καὶ εὐμετάβολα ὄντα τυγχάνει. Τραχὺ δὲ εἴη ἂν τὸ ἀνώμαλον μετὰ σκληρότητος. Λεῖον δὲ τὸ ὁμαλὸν μετὰ πυκνοῦ. Τόγε μὴν ψυχροῦ καὶ θερμοῦ πάθος ἐναντιώτατα ὄντα ἐναντίοις αἰτίοις συνίσταται. Τὸ μὲν γὰρ ὀξύτητι τῶν μερῶν καὶ ταχύτητι διατέμνον τὸ θερμὸν πάθος ποιεῖ. Τὸ δὲ

ψυχρὸν ἀδρομερέστερον τῇ εἰσόδῳ, ἐξωθέντων μὲν τὰ ἐλάττονα καὶ μικρὰ, βιαζομένων δὲ ἐλθεῖν εἰς τὴν ἐκείνων ἕδραν. Σεισμὸς γάρ τις καὶ τρόμος συνίσταται τότε, καὶ τὸ ἐπὶ τούτῳ πάθος ἐν τοῖς σώμασι ῥῖγος ὑπάρχει.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Κ'.

Περὶ Κούφων τε, καὶ Βαρέων.

ΒΑρὺ δὲ καὶ κοῦφον τὸ μὲν ἄνω καὶ κάτω οὐδαμῶς ὁρίζειν προσήκει. Οὐδὲν γὰρ εἶναι τὸ μὲν ἄνω, τὸ δὲ κάτω. Τοῦ γὰρ παντὸς οὐρανοῦ σφαιροειδοῦς ὄντος, καὶ ἀπηκριβωμένου ὁμαλῶς κατὰ τὴν ἐκτὸς ἐπιφάνειαν, οὐκ ἐν δίκῃ τὸ μὲν ἄνω, τὸ δὲ κάτω τινὰς ὀνομάζειν. Ἀλλὰ γὰρ εἶναι βαρὺ μὲν τὸ χαλεπῶς εἰς τὸν παρὰ φύσιν τόπον ἑλκόμενον, κοῦφον δὲ τὸ ῥαδίως. Καὶ προσέτι βαρὺ μὲν τὸ ἐκ πλειόνων μερῶν συγκείμενον, ἐλαφρὸν δὲ τὸ ἐξ ὀλιγίστων.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Περὶ Ἀναπνοῆς.

Ἀναπνέομεν δὲ τούτῳ τῷ τρόπῳ. Περιέστηκε μὲν ἡμῖν ἔξωθεν ἀὴρ πολύς, οὗτος δὲ διὰ τοῦ στόματος, καὶ τῶν ῥινῶν, καὶ διὰ τῶν ἄλλων τοῦ σώματος πόρων, καὶ τῷ λόγῳ θεωρητῶν εἴσω χωρεῖ. Θερμανθεὶς δὲ εἰς τὰ ἔξω πρὸς τὸ συγγενὲς σπεύδει. Καὶ καθὸ ἂν μὴ ἐξείη, ἀντιπεριωθεῖ τὸν ἔξωθεν ἀέρα πάλιν εἰς τὰ ἐντός. Οὕτωτε ἀπαύστως τούτου τοῦ κύκλου συντελουμένου, ἡ εἰσπνοήτε, καὶ ἐκπνοὴ συνίσταται.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Περὶ αἰτιῶν τῶν Νόσων.

Νόσων δὲ αἰτίας εἶναι πολλάς. Πρῶτον μὲν τὴν τῶν στοιχείων ἔνδειαν καὶ ὑπερβολήν, μετάστασίντε εἰς ἄλλους οὐκ οἰκείους τόπους. Δεύτερον δὲ τὴν τῶν ὁμογενῶν ἀνάπαλιν γένεσιν· οἷον ἐκ σαρκὸς εἰ γένοιτο αἷμα, ἢ χολή, ἢ φλέγμα. Πάντα γὰρ ταῦτα οὐδὲν ἄλλο, ἢ σύντηξιν εἶναι. Τὸ μὲν γὰρ φλέγμα ὑπάρ-

χειν νέαν σαρκὸς σύντηξιν. Ἱδρῶτα δὲ καὶ τὸ δάκρυον ὥσπερ ὀῤῥόν τινα φλέγματος. Τὸ δὲ φλέγμα ἔξωθεν μὲν ἀποληφθὲν, λεύκας καὶ ἀλφοὺς ἀπογεννᾷ. Εἴσω δὲ κερασθὲν χολῇ μελαίνῃ, τὴν καλουμένην ἱερὰν νόσον ἐπάγει. Τὸ δὲ ὀξὺ καὶ ἁλμυρὸν φλέγμα τῶν ἐν ῥίγει παθῶν αἴτιον. Πάντα δὲ τὰ φλεγμαίνοντα ὑπὸ χολῆς τοῦτο πέπονθε. Τὰ γὰρ μυρία πάθη καὶ πολύτροπα χολή τε καὶ φλέγμα ἀπεργάζεται. Τὸν μὲν δὴ συνεχῆ πυρετὸν γίνεσθαι τοῦ πυρὸς πλεονάσαντος, τὸν δὲ ἐφημερινὸν τοῦ ἀέρος, τριταῖον δὲ ὕδατος, τεταρταῖον δὲ γῆς.

ΚΕΦΑ´ΛΑΙΟΝ ΚΓ´.

Περὶ τριῶν κυρίων δυνάμεων τῆς ψυχῆς.

Ἑξῆς δὲ καὶ περὶ ψυχῆς ῥητέον, ἐντεῦθέν ποθεν ἀναλαβόντας τὸν λόγον, εἰ καὶ δόξωμεν παλιλογεῖν. Ψυχὴν γὰρ παραλαμβάνοντες ἀνθρωπίνην ἀθάνατον οὖσαν, ὡς δείξομεν, παρὰ τοῦ πρώτου θεοῦ, οἱ τὰ θνητὰ γένη δημιουργοῦντες θεοὶ, δύο αὐτῇ προσέθεσαν μέρη θνητά. Ὡς ἂν δὲ μὴ τῆς φλυαρίας τῆς θνητῆς ἀναπιμπλάμενον ᾖ τὸ θεῖον αὐτῆς, καὶ ἀθάνατον, κατῴκισαν ἐπὶ τοῦ σώματος ἐπὶ τῆς οἷον

ἀκρο-

ἀκροπόλεως ἄρχον καὶ βασιλεῦον ἀποφήναντες. Οἴκησίν τε ἀπονείμαντες αὐτῷ τὴν κεφαλὴν, σχῆμα ἔχουσαν μιμούμενον τὸ τοῦ παντός. Ὑπέθεσαν δὲ τὸ ἄλλο σῶμα πρὸς ὑπηρεσίαν ὡς ὄχημα προσφύσαντες, καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς θνητοῖς αὐτῆς μέρεσιν οἴκησιν ἄλλην ἄλλῳ ἀπονείμαν. Τὸ μὲν γὰρ θυμικὸν ἔταξαν ἐν καρδίᾳ· τὸ δὲ ἐπιθυμητικὸν ἐν τῷ μεταξὺ τόπῳ, τοῦτε πρὸς τὸν ὀμφαλὸν ὅρου καὶ τοῦ τῶν νεφρῶν· καταδήσαντες ὥσπερ τι οἰστροῦν, καὶ ἄγριον θρέμμα. Τὸν πνεύμονα δὲ ἐμηχανήσαντο τῆς καρδίας χάριν μαλακόν τε καὶ ἄναιμον, συραγγώδη τε καὶ σπόγγῳ παραπλήσιον, ὅπως ἔχῃ μάλαγμα πηδῶσα ἡ καρδία κατὰ τὴν ζέσιν τοῦ θυμοῦ. Τὸ δὲ ἧπαρ πρὸς τὸ διεγείρειν τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς ψυχῆς, καὶ πρὸς τὸ καταπραΰνειν ἔχον γλυκύτητά τε καὶ πικρότητα. Καὶ μὴν πρὸς τὸ δηλοῦν τὴν διὰ τῶν ὀνειράτων μαντικήν. Ἐμφαίνεσθαι γὰρ ἐν αὐτῷ διὰ τὸ λεῖον καὶ πυκνὸν καὶ λαμπρὸν τὴν ἐκ τοῦ νοῦ φερομένην δύναμιν. Τὸν δὲ σπλῆνα τοῦ ἥπατος χάριν, ὅπως καθαίρῃ τε αὐτὸ καὶ παρέχῃ λαμπρόν. Τὰς γοῦν ἐπιγινομένας ἐκτινων νόσων περὶ τὸ ἧπαρ διαφορὰς εἰς ταυτὸν δέχεσθαι.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Περὶ Διαιρέσεως τῶν μερῶν τῆς ψυχῆς.

Ο"Τι δὲ τριμερής ἐςιν ἡ ψυχὴ κατὰ τὰς δυνάμεις, κὴ κατὰ λόγȣς τὰ μέρη αὐτῆς τόποις ἰδίοις διανενέμηται μάθημεν ἂν ἐντεῦθεν. Πρῶτον μὲν δὴ τὰ φύσει χωριζόμενα ἕτερα ὑπάρχει. Φύσει δὲ χωρίζεται τὸ παθητικὸν, κὴ λογιςικόν. Εἴγε τὸ μὲν περὶ τὰ νοητά ἐςι, τὸ δὲ περὶ τὰ λυπηρὰ κὴ ἡδέα. Προσέτι τȣ̃ παθητικȣ̃ κὴ περὶ τὰ ζῶα ὄντος, ἔπειτάγε μὴν ἕτερα ὄντα φύσει τό, τε παθητικὸν, κὴ λογιςικὸν, κὴ τόποις ὀφείλει κεχωρίσθαι. Εὑρίσκεται γὰρ μαχόμενα ἀλλήλοις, ȣ̓͂τε αὐτȣ̃ τινος πρὸς αὐτὸ μάχεσθαι δυναμένȣ, ȣ̓͂τε τῶν ἐναντιȣμένων πρὸς ἄλληλα περὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον δυναμένων συςῆναι. Ο῾ρᾶται δέγε ἐπὶ μὲν τῆς Μηδείας ὁ θυμὸς λογισμῷ μαχόμενος, λέγει γȣ̃ν τὸ, Καὶ μανθάνω μὲν οἷα δρᾶν μέλλω κακὰ, Θυμὸς δὲ κρείσσων τῶν ἐμῶν βȣλευμάτων. Ε᾽πὶ δὲ τȣ̃ Λαΐȣ τὸν Χρύσιππον ἁρπάζοντος ἐπιθυμία λογισμῷ μαχομένη· Λέγει γὰρ ȣ̓͂τως, Αἶ, αἶ, τὸ δὲ θεῖον ἐν ἀνθρώποις κακὸν, ὅταν τις εἰδῇ τ᾽ ἀγαθὸν, χρῆται δὲ μή. Ε῎τι δὲ τὸ ἕτερον εἶναι τὸ πα-

παθητικὸν τοῦ λογιστικοῦ παρίσταται, καὶ τοῦ ἑτέραν μὲν ἐπιμέλειαν εἶναι τοῦ λογιστικοῦ, ἑτέραν δὲ τοῦ παθητικοῦ· τοῦ μὲν διὰ διδασκαλίας, τοῦ δὲ διὰ τῆς τοῦ ἤθους ἀσκήσεως.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Περὶ Ἀθανασίας τῆς ψυχῆς.

ΤΗ'ν δὲ ψυχὴν ἀθάνατον ἀποφαίνει τοῦτον ἐπιὼν τὸν τρόπον. Ἡ ψυχὴ ὅτῳ ἂν προσγένηται, ἐπιφέρει τούτῳ τὸ ζῆν, ὡς σύμφυτον ὑπάρχον ἑαυτῇ. Τὸ δὲ ἐπιφέρον τινὶ τὸ ζῆν, ἀνεπίδεκτόν ἐστι θανάτου. Τὸ δὲ τοιοῦτο ἀθάνατον. Εἰ δὲ ἀθάνατον ἡ ψυχὴ, καὶ ἀνώλεθρον ἂν εἴη. Ἀσώματος γὰρ ἐστὶν οὐσία, ἀμετάβλητος κατὰ τὴν ὑπόστασιν, καὶ νοητὴ, καὶ ἀειδὴς, καὶ μονοειδής. Οὐκοῦν ἀσύνθετος, ἀδιάλυτος, ἀσκέδαστος. Τὸ δὲ σῶμα πᾶν τοὐναντίον, αἰσθητὸν, ὁρατὸν, σκεδαστὸν, σύνθετον, πολυειδές. Καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡ ψυχὴ, διὰ μὲν τοῦ σώματος πρὸς τοῖς αἰσθητοῖς γινομένη, ἰλιγγιᾷ τε καὶ ταράττεται, καὶ οἷον μεθύει. Πρὸς δὲ τοῖς νοητοῖς, αὐτὴ καθ' αὑτὴν γινομένη, καθίσταται καὶ ἠρεμεῖ. Πρὸς ὃ δὲ γινομένη ταράττεται, τούτῳ οὐκ ἔοικεν, ὥστε μᾶλλον τῷ νοητῷ ἔοικε. Τὸ δὲ νοητὸν ἀσκέδαστον τῇ φύσει,

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

σει, καὶ ἀνώλεθρον. Καὶ μὴν ἡγεμονεύει ἡ ψυχὴ φύσει· Τὸ δὲ τῇ φύσει ἡγεμονικὸν τῷ θείῳ ἔοικεν· Ὥστε ψυχὴ τῷ θείῳ ἐοικυῖα ἀνώλεθρος ἂν εἴη καὶ ἄφθαρτος. Τά τε ἄμεσα ἐναντία, καὶ μὴ καθ᾽ αὑτὰ, ἀλλὰ κατὰ συμβεβηκὸς πέφυκεν ἐξ ἀλλήλων γίνεσθαι. Ἐναντίον δὲ τοῦτο, ὃ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι ζῆν τῷ τεθνάναι. Ὡς οὖν ὁ θάνατος διάκρισις ψυχῆς ἀπὸ σώματος, οὕτω καὶ ἡ ζωὴ σύνοδος ψυχῆς, οὔσης δηλονότι πρόσθεν, καὶ σώματος. Εἰ δὲ καὶ ἔσται μετὰ θάνατον καὶ ἦν πρὸ τοῦ περιπεσεῖν σώματι, πιθανώτατον, ἀΐδιον αὐτὴν εἶναι· οὐ γὰρ οἷόν τε ἔτι τὸ φθεῖρον αὐτὴν νοῆσαι. Εἴτε μὴν αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις εἰσὶν, ἀθάνατος ἂν εἴη ἡ ψυχή. Ὅτι δὲ αἱ μαθήσεις ἀναμνήσεις, τοῦτον ἂν ἐπαχθείημεν τὸν τρόπον. Οὐ γὰρ ἂν ἄλλως μάθησις ὑποσταίη, ἢ κατὰ ἀνάμνησιν τῶν πάλαι γνωσθέντων· Εἰ γὰρ ἀπὸ τῶν κατὰ μέρος ἐννοοῦμεν τὰς κοινότητας, πῶς ἂν κατὰ μέρος διοδεύσαιμεν ἄπειρα ὑπάρχοντα; Ἢ πῶς ἀπ᾽ ὀλίγων; Διεψεύσθημεν γὰρ ἂν, οἷον φέρε κρίναντες τὸ ἀναπνοῇ χρώμενον μόνον ζῶον εἶναι. Ἢ πῶς ἄρα τὸ ἀρχικὸν εἶεν ἂν ἔννοιαι; Ἀναμνηστικῶς οὖν νοοῦμεν ἀπὸ μικρῶν ἐνθυμημάτων, ἀπό τινων κατὰ μέρος ὑποπεσόντων ἀναμιμνησκόμενοι τῶν πάλαι ἐγνωσμένων, ὧν λήθην ἐλάβομεν ἐνσωματωθέντες. Ἔτι τε ἡ ψυ-

χὴ οὐ φθείρεται ὑπὸ τῆς ἰδίας κακίας, οὐδὲ ὑπὸ τῆς ἄλλου φθείροιτ᾽ ἂν, οὐδ᾽ ἁπλῶς ὑπ᾽ ἄλλου. Οὕτω δὲ ἔχουσα, ἄφθαρτος ἂν εἴη. Τόγε μὴν αὐτοκίνητον, ἀρχικῶς ἀεικίνητον· Τὸ δὲ τοιοῦτο ἀθάνατον. Αὐτοκίνητον δὲ ἡ ψυχή. Τὸ δὲ αὐτοκίνητον ἀρχὴ πάσης κινήσεως καὶ γενέσεως· Ἀρχὴ δὲ ἀγένητον καὶ ἀνώλεθρον. Ὥστε ἡ τῶν ὅλων ψυχὴ, τοιαύτη ἂν εἴη καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, τοῦ αὐτοῦ γε κράματος ἀμφότεραι μεταλαβοῦσαι. Αὐτοκίνητον δέ φησι τὴν ψυχὴν, ὅτι σύμφυτον ἔχει τὴν ζωὴν ἀεὶ ἐνεργοῦσαν καθ᾽ αὑτήν. Ὅτι μὲν οὖν αἱ λογικαὶ ψυχαὶ ἀθάνατοι ὑπάρχουσι κατὰ τὸν ἄνδρα τοῦτον βεβαιώσαιτ᾽ ἄν τις. Εἰ δὲ καὶ αἱ ἄλογοι, τοῦτο τῶν ἀμφισβητουμένων ὑπάρχει. Πιθανὸν γὰρ τὰς ἀλόγους ψυχὰς ψιλῇ τῇ φαντασίᾳ ἐλαυνομένας, καὶ οὔτε λογισμῷ, οὔτε κρίσει χρωμένας, οὔτε θεωρήμασι καὶ τῇ τούτων συναγωγῇ, οὔτε καθολικαῖς διαλήψεσι, παντελῶς δὲ ἀνεννοήτους οὔσας, καὶ τῆς νοητῆς φύσεως, μήτε τῆς αὐτῆς οὐσίας εἶναι ταῖς λογικαῖς, θνητάς τε καὶ φθαρτὰς ὑπάρχειν. Τῷ δὲ ἀθανάτους εἶναι τὰς ψυχὰς λόγῳ, ἠκολούθησε τὸ εἰσκρίνεσθαι αὐτὰς τοῖς σώμασι, παρεμφυομένας ταῖς τῶν ἐμβρύων διαπλαστικαῖς φύσεσι· καὶ διαμείβειν πολλὰ σώματα, καὶ ἀνθρώπινα, καὶ οὐκ ἀνθρώπινα, ἢ ἀριθμοὺς μενούσας, ἢ βουλήσει θεῶν, ἢ δι᾽ ἀκο-

λασίαν, ἢ διὰ φιλοσωματίαν. Ἔχει δέπως οἰκειότητα πρὸς ἄλληλα σῶμα καὶ ψυχὴ, ὡς πῦρ καὶ ἄσφαλτος. Καὶ ἡ θεῶν δὲ ψυχὴ κέκτηται καὶ αὐτὴ τό, τε κριτικὸν, ὃ καὶ γνωστικὸν ἂν καλοῖτο, καὶ μὴν καὶ τὸ ὁρμητικόντε, ὃ καὶ παραστατικὸν ἄν τις ὀνομάσειε, καὶ τὸ οἰκειωτικὸν, αἵτινες δυνάμεις οὖσαι καὶ ἐν ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς, μετὰ τὸ ἐνσωματωθῆναι, οἷον μεταβολὴν λαμβάνουσιν. Ἡ μὲν οἰκειωτικὴ εἰς τὸ ἐπιθυμητικὸν, ἡ δὲ ὁρμητικὴ εἰς τὸ θυμοειδές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κϛʹ.

Περὶ Εἱμαρμένης, καὶ αὐτεξουσίου.

Περὶ δὲ Εἱμαρμένης τοιαῦτάτινα τῷ ἀνδρὶ ἀρέσκει. Πάντα μὲν φησιν ἐν εἱμαρμένῃ εἶναι, οὐ μὴν πάντα καθειμάρται. Ἡ γὰρ εἱμαρμένη νόμου τάξιν ἐπέχουσα οὐχ οἷον λέγει, ὅτι ὁ μὲν τάδε ποιήσει, ὁ δὲ τάδε πείσεται. Εἰς ἄπειρον γὰρ τοῦτο. Ἀπείρων μὲν ὄντων τῶν γεννωμένων, ἀπείρων δὲ τῶν περὶ αὐτὰ συμβαινόντων. Ἐπεὶ καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν οἰχήσεται, καὶ ἔπαινοι καὶ ψόγοι, καὶ πᾶν τὸ τούτοις παραπλήσιον. Ἀλλὰ διότι εἴτις ἂν ἕληται ψυχὴ τοιοῦτον βίον καὶ τάδετινα πράξει, τάδέτινα αὐτῇ ἕψεται. Ἀ-

δέσ-

δέσποτον οὖν ἡ ψυχή, καὶ ἐπ' αὐτῇ μὲν τὸ πρᾶξαι ἢ μή, καὶ οὐ κατηνάγκασται τοῦτο. Τὸ δὲ ἑπόμενον τῇ τάξει καθ' εἱμαρμένην συντελεσθήσεται. Οἷον τῷ, Πάρις ἁρπάσει τὴν Ἑλένην, ἐπ' αὐτῷ ὄντι, ἀκολουθήσει τὸ, πολεμήσουσι Τρώεσσι περὶ τῆς Ἑλένης οἱ Ἕλληνες. Οὕτω γὰρ καὶ ὁ Ἀπόλλων τῷ Λαΐῳ προεῖπεν, Εἰ γὰρ τεκνώσεις παῖδ' ἀποκτενεῖ σ' ὁ φύς. Ἐν τῷ θεσμῷ δὴ περιέχεται μὲν καὶ ὁ Λάϊος καὶ τὸ φῦσαι αὐτὸν παῖδα, καθείμαρται δὲ τὸ ἑπόμενον. Ἡ δὲ τοῦ δυνατοῦ φύσις πέπτωκε μέσως μεταξὺ τοῦ τε ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους, ἀορίστῳ οὖν ὄντι αὐτῷ τῇ φύσει ὥσπερ ἐποχεῖται τὸ ἐφ' ἡμῖν. Ὃ δ' αὖ ἑλομένων ἡμῶν γένηται, τοῦτο ἔσται ἢ ἀληθές, ἢ ψεῦδος. Τὸ δὲ δυνάμει, τοῦτο τοῦ καθ' ἕξιν καὶ κατ' ἐνέργειαν λεγομένου διήνεγκε. Τὸ μὲν γὰρ δυνάμει ἐπιτηδειότητά τινα ἀποσημαίνει πρός τινα οὔπω τὴν ἕξιν ἔχοντα· ὡς ὁ παῖς δυνάμει ῥηθήσεται καὶ γραμματικός, καὶ αὐλητής, καὶ τέκτων. Ἔσται δὲ τὸ τηνικάδε ἐν ἕξει ἑνός τινος, ἢ δυοῖν τούτοιν, ὁπόταν μάθῃ καὶ κτήσηταί τινα τῶν ἕξεων. Κατ' ἐνέργειαν δέ, ὁπόταν ἐνεργῇ ἀπὸ τῆς ἕξεως ἐκείνης, ἣν κέκτηται. Τὸ δὲ δυνατὸν οὐδὲν τούτων· ἀόριστον δὲ ὂν τὸ ἐφ' ἡμῖν κατὰ τὴν ἐφ' ὁπότερον ῥοπήν, λαμβάνει τὸ ἀληθεύειν, ἢ μή.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Περὶ Ἀγαθῶν, καὶ μεγίστου ἀγαθοῦ, καὶ περὶ ἀρετῶν.

Ἑξῆς δ᾽ ἐπὶ κεφαλαίου περὶ τῶν ἠθικῶς τῷ ἀνδρὶ εἰρημένων ῥητέον. Τὸ μὲν δὴ τιμιώτατον καὶ μέγιστον ἀγαθὸν, οὔτε εὑρεῖν ᾤετο εἶναι ῥάδιον, οὔτε εὑρόντας ἀσφαλὲς εἰς πάντας ἐκφέρειν. Πάνυ γοῦν ὀλίγοις τῶν γνωρίμων, καὶ τοῖς γε προκριθεῖσι τῆς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ ἀκροάσεως μετέδωκε. Τὸ μέντοι ἡμέτερον ἀγαθὸν εἴτις ἀκριβῶς αὐτοῦ τὰ συγγράμματα ἀναλάβοι, ἐτίθετο ἐν τῇ ἐπιστήμῃ καὶ θεωρίᾳ τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ. Ὅπερ θεόν τε καὶ νοῦν τὸν πρῶτον προσαγορεῦσαι ἄν τις. Πάντα γὰρ τὰ ὁπωσοῦν παρ᾽ ἀνθρώποις ἀγαθὰ νομιζόμενα, ταύτης ὑπελάμβανε τυγχάνειν τῆς προσρήσεως τῷ ὁπωσοῦν μετέχειν ἐκείνου τοῦ πρώτου, καὶ τιμιωτάτου· ὅνπερ τρόπον καὶ τὰ γλυκέα, καὶ τὰ θερμὰ κατὰ μετουσίαν τῶν πρώτων τὴν ἐπωνυμίαν ἔχειν. Μόνα δὲ τῶν ἐφ᾽ ἡμῖν ἐφικνεῖσθαι αὐτοῦ τῆς ὁμοιότητος νοῦν καὶ λόγον. Διὸ καὶ τὸ ἡμέτερον ἀγαθὸν καλὸν εἶναι, καὶ σεμνὸν, καὶ θεῖον, καὶ ἐράσμιον, καὶ σύμμετρον, καὶ δαιμονίως πως καλούμενον. Τῶν δὲ λεγομένων ὑπὸ τῶν πολλῶν ἀ-

γα-

γαθῶν, οἷον ὑγείας, κάλλους τε καὶ ἰσχύος καὶ πλούτου τε καὶ τῶν παραπλησίων, μηδὲν εἶναι καθάπαξ ἀγαθὸν, εἰ μὴ τύχοι τῆς ἀπὸ τῆς ἀρετῆς χρήσεως. Χωρισθέντα γὰρ ταῦτα, ὕλης μόνον ἐπέχειν τάξιν, πρὸς κακοῦ γινόμενα τοῖς φαύλως αὐτοῖς χρωμένοις. Ἔσθ' ὅτε δὲ αὐτὰ καὶ θνητὰ ὠνόμαζεν ἀγαθά. Τὴν δ' εὐδαιμονίαν οὐκ ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις ἡγεῖτο εἶναι ἀγαθοῖς, ἀλλ' ἐν τοῖς θείοις τε καὶ μακαρίοις. Ὅθεν δὴ καὶ μεγάλων τε καὶ θαυμασίων τὰς τῷ ὄντι φιλοσόφους ψυχὰς ἔφασκεν ἀναμέστους, καὶ μετὰ τὴν τοῦ σώματος διάλυσιν συνεστίους θεοῖς γινομένας, καὶ συμπεριπολούσας, καὶ τὸ τῆς ἀληθείας πεδίον θεομένας. Ἐπείπερ καὶ ἐν τῷ ζῆν ἐφίεντο τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ: καὶ τὴν ἐπιτήδευσιν αὐτοῦ προετίμων, ἀφ' ἧς ὥσπερ τι ὄμμα ψυχῆς ἐκκαθηραμένους καὶ ἀναζωπυρήσαντας ἀπολλύμενόν τε καὶ ἀποτυφλούμενον, κρεῖττον ὂν σώζεσθαι μυρίων ὀμμάτων δυνατοὺς γίνεσθαι ἐπορέξασθαι τῆς τοῦ λογικοῦ παντὸς φύσεως. Ὁμοιοῦσθαι γὰρ τοὺς ἄφρονας τοῖς ὑπὸ γῆν ἀνθρώποις κατῳκισμένοις, καὶ φῶς μὲν λαμπρὸν μηδέποτε ἑωρακόσιν, ἀμυδρὰς δέ τινας σκιὰς ὁρῶσι τῶν παρ' ἡμῖν σωμάτων· οἰομένοις δὲ σαφῶς ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ὄντων. Ὡς γὰρ τούτους τυχόντας τῆς ἐκ τοῦ ζόφου ἀνόδου, καὶ εἰς τὸ καθαρὸν φῶς προελθόντας εὐλόγως καταγνώσεσθαι τῶν τότε

φα-

φανέντων, καὶ πολὺ πρόσθεν ἑαυτῶν ὡς ἐξηπατημένων· οὕτω δὲ καὶ τοὺς ἀπὸ βιωτικοῦ ζόφου μεταβαίνοντας ἐπὶ τὰ κατ᾽ ἀλήθειαν θεῖα καὶ καλὰ, τῶν μὲν πάλαι θαυμασθέντων αὐτοῖς καταφρονήσειν, τῆς δὲ τούτων θεωρίας σφοδροτέραν ἕξειν ὄρεξιν. Οἷς σύνῳδόν ἐστι τὸ λέγειν αὐτὸ μόνον εἶναι τὸ καλὸν ἀγαθὸν, καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτάρκη πρὸς εὐδαιμονίαν. Καὶ διότι μὲν τὸ ἀγαθὸν ἐν ἐπιστήμῃ τοῦ πρώτου, καὶ καλόν ἐστι, διʼ ὅλων συντάξεων δεδήλωται. Τὰ δὲ κατὰ μετοχὴν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν νόμων οὕτωπως. Διττὰ δὲ ἀγαθά ἐστι, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα, καὶ τὰ ἑξῆς τούτοις. Εἰ δέ τι κεχωρισμένον καὶ τοῦ πρώτου τῆς οὐσίας ἀμέτοχον ὑπάρχει, καὶ τοῦτο ὑπὸ τῶν ἀνοήτων ἀγαθὸν ὠνόμασαι· τοῦτο δέ φησι μεῖζον εἶναι τῷ ἔχοντι κακὸν ἐν τῷ Εὐθυδήμῳ. Ὅτι δὲ καὶ τὰς ἀρετὰς ἡγεῖτο εἶναι διʼ αὐτὰς αἱρετὰς, ὡς ἀκόλουθόνγε ληπτέον, τῷ μόνον αὐτὸν ἡγεῖσθαι τὸ καλὸν ἀγαθὸν, καὶ δὴ ἐν πλείστοις τοῦτο αὐτῷ ἐπιδέδεικται, καὶ μάλιστα ἐν ὅλῃ τῇ Πολιτείᾳ. Τὸν μὲν γὰρ ἐπιστήμην ἔχοντα τὴν προειρημένην εὐτυχέστατον εἶναι καὶ εὐδαιμονέστατον, οὐχ ἕνεκα τῶν τιμῶν, ὧν τοιοῦτος ὢν λήψεται, οὐδὲ μισθῶν ἕνεκα, ἀλλὰ κἂν πάντας λανθάνῃ ἀνθρώπους, κἂν τὰ λεγόμενα κακὰ εἶναι, οἷον ἀτιμίαι καὶ φυγαὶ καὶ θάνατοι συμβαί-

νωσι. Τὸν δὲ χωρὶς ταύτης τῆς ἐπιστήμης τὰ νομιζόμενα ἀγαθὰ πάντα κεκτημένον, οἷον πλοῦτον καὶ βασιλείαν μεγάλην, καὶ σώματος ὑγείαν καὶ εὐρωστίαν καὶ κάλλος, μηδέν τι μᾶλλον εἶναι εὐδαίμονα. Οἷς πᾶσιν ἀκόλουθον τέλος ἐξέθετο, ὁμοίωσιν θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν. Ποικίλως δὲ τοῦτο πειρᾶται ἐπιχειρίζειν. Ποτὲ μὲν γὰρ ὁμοίωσιν θεῷ λέγει τὸ φρόνιμον καὶ δίκαιον καὶ ὅσιον εἶναι, ὡς ἐν Θεαιτήτῳ. Διὸ καὶ πειρᾶσθαι χρῆναι ἐκεῖσε ἐνθένδε φεύγειν ὅτι τάχιστα. Φυγὴ δὲ ὁμοίωσις θεῷ κατὰ τὸ δυνατόν. Ὁμοίωσιν δὲ δίκαιον καὶ ὅσιον μετὰ φρονήσεως γενέσθαι. Ποτὲ δὲ τὸ μόνον δίκαιον εἶναι, ὡς ἐν τῷ τελευταίῳ τῆς Πολιτείας. Οὐ γὰρ δὴ ὑπὸ θεῶν ποτε ἀμελεῖται, ὃς ἂν προθυμεῖσθαι θέλει δίκαιος γενέσθαι, καὶ ἐπιτηδεύειν ἀρετὴν εἰς ὅσον δυνατὸν τὸν ἄνθρωπον ὁμοιοῦσθαι Θεῷ. Ἐν δὲ τῷ Φαίδωνι ὁμοίωσιν θεῷ λέγει τὸ σώφρονα ἅμα καὶ δίκαιον γενέσθαι ὡδέπως· οὐκοῦν εὐδαιμονέστατοι ἔφη καὶ μακάριοι εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ἰόντες, οἱ τὴν δημοτικὴν τε καὶ πολιτικὴν ἀρετὴν ἐπιτετηδευκότες, ἣν καλοῦσι σωφροσύνην τε, καὶ δικαιοσύνην. Ποτὲ μὲν δὴ τὸ τέλος ὁμοιωθῆναι θεῷ λέγει, ποτὲ δὲ ἕπεσθαι, ὡς ὁπόταν εἴποι· ὁ μὲν δὴ θεὸς, ὥσπερ ὁ παλαιὸς λόγος, ἀρχήν τε καὶ τελευτὴν, καὶ τὰ τούτοις ἑξῆς. Ποτὲ δὲ ἀμφότερα,

ὡς ὁπόταν φῇ· τὴν δὲ Θεῷ ἑπομένην τε ϰ̀ εἰκασμένην ψυχὴν, ϰ̀ τὰ τούτοις ἑξῆς. Καὶ γάρ τοι τῆς ὠφελείας ἀρχὴ τὸ ἀγαθὸν, τοῦτο δὲ ἐκ Θεοῦ εἴρηται. Ἀκόλουθον οὖν τῇ ἀρχῇ τὸ τέλος εἴη αὖ, τὸ ἐξομοιωθῆναι Θεῷ, Θεῷ δηλονότι τῷ ἐπουρανίῳ, ἢ τῷ μὰ Δία ὑπερουρανίῳ, ὃς οὐκ ἀρετὴν ἔχει, ἀμείνων δ᾽ ἐςὶ ταύτης. Ὅθεν ὀρθῶς αὖτις φαίη, τὴν μὲν κακοδαιμονίαν τοῦ Δαίμονος εἶναι κάκωσιν· τὴν δ᾽ εὐδαιμονίαν τοῦ Δαίμονος εὐεξίαν. Ἐφικοίμεθα δ᾽ αὖ τοῦ γενέσθαι ὅμοιοι Θεῷ φύσει τε χρησάμενοι τῇ προσηκούσῃ, ἔθεσί τε ϰ̀ ἀγωγῇ, ϰ̀ αἰσθήσει τῇ κατὰ νόμον, ϰ̀ τὸ κυριώτατον λόγῳ, ϰ̀ διδασκαλίᾳ, ϰ̀ θεωρημάτων παραδόσει. Ὥςτε ἐξίςασθαι μὲν τὰ πολλὰ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀεὶ δὲ εἶναι πρὸς τοῖς νοητοῖς. Προτέλεια δὲ ϰ̀ προκαθάρσια τοῦ ἐν ἡμῖν δαίμονος, εἰ μέλλοιμεν τὰ μείζω μυεῖσθαι μαθήματα, εἴη αὖ τὰ διὰ μουσικῆς ϰ̀ ἀριθμητικῆς τε ϰ̀ ἀςρονομικῆς ϰ̀ Γεωμετρίας. Συνεπιμελουμένων ἡμῶν ϰ̀ τοῦ σώματος διὰ γυμναςικῆς, ἥτις ϰ̀ πρὸς πόλεμον ϰ̀ πρὸς εἰρήνην εὔθετα τὰ σώματα παρασκευάζει.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Περὶ ὅρου, καὶ διαιρέσεως τῆς Ἀρετῆς.

ΘΕίου δὲ χρήματος τῆς Ἀρετῆς ὑπαρχούσης, αὕτη μέν ἐστι διάθεσις ψυχῆς τελεία καὶ βελτίστη, εὐσχήμονα, καὶ βέβαιον, καὶ σύμφωνον παρέχουσα τὸν ἄνθρωπον ἐν τῷ λέγειν καὶ πράττειν καθ' ἑαυτὸν καὶ πρὸς ἄλλους. Τῷ δὲ ἐν εἴδει αὐτῆς αἱ μὲν λογικαὶ αἱ δὲ περὶ τὸ ἄλογον αὐτῆς μέρος συνιστάμεναι, οἷον ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη· Περὶ μὲν τὸ θυμικὸν τῆς ἀνδρείας συνισταμένης, περὶ δὲ τὸ ἐπιθυμητικὸν τῆς σωφροσύνης. Ἑτέρου γὰρ ὄντος τοῦτε θυμικοῦ καὶ τοῦ λογιστικοῦ, διάφορος ἂν εἴη καὶ ἡ ἑκάστου τελειότης. Τοῦ μὲν δὴ λογιστικοῦ μέρους τελειότης ἐστὶν ἡ φρόνησις, τοῦ δὲ θυμικοῦ ἡ ἀνδρεία, τοῦ δ' ἐπιθυμητικοῦ ἡ σωφροσύνη. Ἡ μὲν δὴ φρόνησις ἐστὶν ἐπιστήμη ἀγαθῶν καὶ κακῶν, καὶ οὐδετέρων. Ἡ δὲ σωφροσύνη τάξις περὶ τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς ὀρέξεις, καὶ τὴν εὐπείθειαν αὐτῶν πρὸς τὸ ἡγεμονικόν, τοῦτο δὲ εἴη ἂν τὸ λογιστικόν. Ὅταν δὲ φῶμεν, τάξιν εἶναί τινα καὶ εὐπείθειαν τὴν σωφροσύνην τοιοῦτότι παρίσταμεν, ὅτι δύναμίς τις ἐστὶν, καθ' ἣν τεταγμένως καὶ εὐπειθῶς ἔχουσιν αἱ ὀρέξεις

πρὸς τὸ φύσει δεσποτικὸν, τουτέστι τὸ λογιστικόν. Ἡ δὲ ἀνδρεία ἐστὶ δόγματος ἐννόμου σωτηρία δεινοῦ τε καὶ μὴ δεινοῦ, τουτέστι διασωστικὴ δύναμις δόγματος ἐννόμου. Ἡ δὲ δικαιοσύνη ἐστὶ συμφωνία τις τούτων πρὸς ἄλληλα, δύναμίς τις οὖσα, καθ᾽ ἣν ὁμολογεῖ καὶ συμφωνεῖ πρὸς ἄλληλα τὰ τρία μέρη τῆς ψυχῆς, καὶ ἕκαστον πρὸς τῷ οἰκείῳ γίνεται. Καὶ ἐπιβάλλον τίτε καὶ καταξίαν, ὡς ἂν παντέλειά τις οὖσα τῶν τριῶν ἀρετῶν, φρονήσεως, ἀνδρείας, σωφροσύνης, ἄρχοντος μὲν τοῦ λογισμοῦ, τῶν δὲ λοιπῶν μερῶν τῆς ψυχῆς κατ᾽ οἰκείαν ἰδιότητα κατεσταλμένων ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ, καὶ πειθηνίων αὐτῷ γεγενημένων. Ὅθεν καὶ ἀντακολουθεῖν ἡγητέον τὰς ἀρετάς. Ἡ γὰρ ἀνδρεία δόγματος ἐννόμου διασωστικὴ ὑπάρχουσα, λόγου ὀρθοῦ διασωστική ἐστι. Τὸ γὰρ ἔννομον δόγμα, ὀρθός τις ἐστὶ λόγος. Ὁ δὲ ὀρθὸς λόγος ἀπὸ φρονήσεως γίνεται. Καὶ μὴν καὶ ἡ φρόνησις μετὰ ἀνδρείας ὑφίσταται, ἐπιστήμη γάρ ἐστιν ἀγαθῶν. Οὐδεὶς γὰρ δύναται τὸ ἀγαθὸν ὁρᾶν ἀπὸ δειλίας ἐπισκοτούμενος, καὶ τῶν συνακολουθούντων τῇ δειλίᾳ παθῶν. Παραπλησίως οὐδὲ μετὰ ἀκολασίας φρόνιμός τις δύναται εἶναι. Καὶ καθόλου ὅσις διὰ τοῦ ἡττᾶσθαι ὑπὸ πάθους ποιῇ τι παρὰ τὸν ὀρθὸν λόγον, ὑπὸ ἀμαθίας, καὶ ἀφροσύνης τοῦτο πάσχειν φησὶν αὐτὸν ὁ Πλάτων. Ὥστε οὐκ ἂν δύναιτό τις φρόνησιν ἔχειν ἀκόλαστος ὢν καὶ δειλός.

KE-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Περὶ Ἀρετῶν καὶ κακιῶν, καὶ περὶ τῶν διαιρέσεων αὐτῶν.

Ἀ'Χώρισοι οὖν εἰσιν αἱ ἀρεταὶ ἀλλήλων αἱ τέλειαι. Λέγονται γὰρ καὶ ἄλλως ἀρεταὶ, οἷον ἀφυΐαι καὶ προκοπαὶ πρὸς ταύτην ὁμωνυμοῦσαι ταῖς τελειότησι κατὰ τὴν ὁμοιότητα τὴν πρὸς αὐτάς. Οὕτω γοῦν καὶ στρατιώτας ἀνδρείους τινὰς καλοῦμεν, καὶ φαμὲν ἐνίοτε ἀνδρείους τινὰς ὄντας ἄφρονας ὑπάρχειν, περὶ τῶν οὐ τελείων ἀρετῶν ποιούμενοι τὸν λόγον. Αἱ δὲ τέλειαι ἀρεταὶ δῆλον, ὅτι οὐδὲ ἐπιτείνονται οὐδὲ ἀνίενται. Αἱ μέντοιγε κακίαι καὶ ἐπίτασιν δέχονται, καὶ ἄνεσιν· ἄλλος γὰρ ἄλλου ἀφρονέστερος, καὶ ἀδικώτερος. Ἀλλ' οὐδὲ συνέπονται αἱ κακίαι ἀλλήλαις· εἰσὶ γάρ τινες ἐναντίαι, αἳ οὐκ ἂν εἶεν περὶ τὸν αὐτόν. Οὕτω γὰρ ἔχει θρασύτης πρὸς δειλίαν, καὶ ἀσωτία πρὸς φιλαργυρίαν. Καὶ ἄλλως ἀδυνάτου ὄντος τοῦ ὑφεστάναι τινα ἄνθρωπον πάσῃ κακίᾳ συνεχόμενον. Οὐδὲ γὰρ σῶμα οἷόντε εἶναι ἔχον πάσας τὰς τοῦ σώματος κακίας ἐν ἑαυτῷ. Παραδεκτέον δὲ καὶ μεταξύ τινα διάθεσιν, μήτε φαύλην, μήτε σπουδαίαν. Οὐδὲ γὰρ πάντας ἀνθρώπους ἢ σπουδαίους εἶναι, ἢ φαύλους.

τὰς γὰρ ἐφ' ἱκανὸν προκόπτοντας τοιούτους εἶναι. Οὐ γὰρ ῥάδιον εὐθέως ἀπὸ κακίας ἐπ' ἀρετὴν μεταβῆναι. Πολλὴν γὰρ εἶναι τὴν διάστασιν πρὸς ἄλληλα τῶν ἄκρων καὶ ἐναντίωσιν. Ἡγητέον δὲ καὶ τῶν ἀρετῶν, τὰς μὲν εἶναι προηγουμένας, τὰς δὲ ἑπομένας. Ἡγουμένας μὲν τὰς ἐν τῷ λογιστικῷ, ἀφ' ὧν καὶ αἱ λοιπαὶ τὸ τέλειον λαμβάνουσιν. Ἑπομένας δὲ τὰς ἐν τῷ παθητικῷ. Αὗται γὰρ πράττουσι τὰ καλὰ κατὰ λόγον, οὐ τὸν ἐν αὐταῖς, οὐ γὰρ ἔχουσιν, ἀλλὰ κατὰ τὸν ὑπὸ φρονήσεως ἐνδεδομένον αὐταῖς, ἐξ ἔθους ἐγγινόμενον καὶ ἀσκήσεως. Καὶ ἐπεὶ οὔτε ἐπιστήμη, οὔτε τέχνη ἐν ἄλλῳ μέρει τῆς ψυχῆς συνίσταται, ἢ ἐν μόνῳ τῷ λογιστικῷ· αἱ μὲν περὶ τὸ παθητικὸν ἀρεταὶ οὐχ ὑπάρχουσι διδακταί· ὅτι μηδὲ τέχναι, μηδὲ ἐπιστῆμαί εἰσιν, οὐδὲ γὰρ ἴδιον θεώρημα ἔχουσιν. Ἡ μέντοι φρόνησις ἐπιστήμη ὑπάρχουσα, τὰ οἰκεῖα ἑκάστῃ ἐνδίδωσιν, ὡς καὶ ὁ κυβερνήτης τοῖς ναύταις τινὰ ὑπαγορεύει ὑπ' αὐτῶν ἀγνοούμενα, οἱ δὲ πείθονται αὐτῷ. Ὁ δὲ αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ στρατιώτου, καὶ στρατηγοῦ. Ἐπιτεινομένων δὲ καὶ ἀνιεμένων τῶν κακιῶν, οὐδὲ τὰ ἁμαρτήματα ἴσα ἂν εἶεν, ἀλλὰ τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ ἐλάττω. Οἷς ἀκολούθως καὶ παρὰ τῶν νομοθετῶν, τὰ μὲν μᾶλλον κολάζεται, τὰ δὲ ἧττον. Καίτοιγε ἀκρότητες αἱ ἀρεταὶ ὑπάρχουσι, διὰ τὸ τελείας εἶναι,

καὶ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

καὶ ἐοικέναι τῷ ἀληθεῖ. Κατ' ἄλλον τρόπον μεσότητες ἂν εἶεν, τῷ ὁρᾶσθαι περὶ πάσας, ἢ τάς γε πλείστας, καθ' ἑκάστην ἑκατέρωθεν δύο κακίας, τὴν μὲν καθ' ὑπερβολὴν, τὴν δὲ κατ' ἔνδειαν. Ὡς ἐπὶ τῆς ἐλευθεριότητος ὁρᾶται ἐπὶ θάτερα μὲν μικρολογία, ἐπὶ θάτερα δὲ ἀσωτία. Γίνεται γὰρ ἐν τοῖς πάθεσιν ἀμετρία κατὰ τὸ ὑπερβάλλειν τὸ προσῆκον, ἢ ἐλλείπειν. Οὔτε γὰρ ὁ μηδὲ γονέων ὑβριζομένων ὀργιζόμενος, ἀπαθὴς αὖτις εἴη, οὔτε ὁ ἐπὶ πᾶσι καὶ τοῖς τυχοῦσι, μετριοπαθὴς, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον. Πάλιν δὲ ὁμοίως, γονέων τελευτησάντων, ὁ μὲν μὴ λυπούμενος, ἀπαθής· ὁ δ' ὥστε καὶ καταφθίνειν ὑπὸ τῆς λύπης, ὑπερπαθής τε καὶ ἀμετροπαθής· ὁ δὲ λυπούμενος μὲν, μετρίως δὲ τοῦτο πάσχων, μετριοπαθής. Καὶ μὴν ὁ πάντα φοβούμενος καὶ πέρα τοῦ μετρίου, δειλός· ὁ δὲ μηδὲν φοβούμενος, θρασύς· Ἀνδρεῖος δὲ ὁ μετρίως ἔχων περί τε θάῤῥη καὶ φόβους. Καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁ αὐτὸς λόγος. Ἐπεὶ οὖν τὸ μὲν μέτριον ἐν τοῖς πάθεσι τὸ βέλτιστόν ἐστιν, οὐκ ἄλλο δέ ἐστι τὸ μέτριον, ἢ τὸ μέσον ὑπερβολῆς, καὶ ἐλλείψεως, διὰ τοῦτο διὰ μεσότητος αἱ τοιαῦται ἀρεταὶ, διότι μέσως ἔχοντας ἡμᾶς ἐν τοῖς πάθεσι παρέχονται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Λ'.

Ὅτι ἡ μὲν ἀρετὴ ἑκούσιον, ἡ δὲ κακία ἀκούσιον.

Ἐπεὶ δὲ ϗ εἴτι ἄλλο ἐφ' ἡμῖν ἐς· ϗ ἀδέσποτον, ϗ ἡ ἀρετὴ τοιοῦτο ὑπάρχει· Οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπαινετὸν ἦν τὸ καλὸν, ἢ ἐκ φύσεως, ἢ θείας μοίρας παρεγίνετο· Καὶ ἑκούσιον ἂν εἴη ἡ ἀρετὴ καθ' ὁρμὴν τινα συνισαμένη διάπυρον, ϗ γενναίαν, ϗ ἔμμονον. Τῷ δὴ τὴν ἀρετὴν ἑκούσιον εἶναι, ἕπεται τὸ τὴν κακίαν ἀκούσιον ὑπάρχειν. Τίς γὰρ ἂν ἑκὼν ἐν τῷ καλλίςῳ ἑαυτοῦ μέρει ϗ τιμιωτάτῳ ἕλοιτο ἔχειν τὸ μέγισον τῶν κακῶν; Εἰ δέτις ἐπὶ κακίαν ὁρμᾷ, πρῶτον μὲν οὐχ ὡς ἐπὶ κακίαν αὐτὴν ὁρμήσει, ἀλλ' ὡς ἐπ' ἀγαθόν. Εἰ δὲ ϗ παραγίνεταί τις ἐπὶ κακίαν, πάντως ὁ τοιοῦτος ἐξηπάτηται, ὡς δι' ἐλάττονός τινος κακοῦ ἀποικονομησόμενος μεῖζον ἀγαθὸν, ϗ ταύτῃ ἀκουσίως ἐλεύσεται. Ἀδύνατον γὰρ ὁρμᾷν ἐπὶ κακὰ, βουλόμενον ἔχειν αὐτὰ, οὔτε ἐλπίδι ἀγαθοῦ, οὔτε φόβῳ μείζονος κακοῦ. Καὶ ὅσα δὴ ἀδικεῖ ὁ φαῦλος, ἀκούσια ὑπάρχει. Τῆς γὰρ ἀδικίας ἀκουσίου οὔσης, πολλῷ μᾶλλον τὸ ἀδικεῖν ἀκούσιον ἂν εἴη, ὅσῳ ϗ μεῖζον κακὸν ἂν τυγχάνοι τὸ ἐνεργεῖν αὐτὸν κατὰ ἀδικίαν τοῦ ἔχειν αὐτὴν ἠρεμοῦσαν. Καίτοι δὲ

ἀκου-

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ἀκουσίων ὄντων τῶν ἀδικημάτων, κολαστέον τοὺς ἀδικοῦντας, καὶ διαφόρως· αὗται γὰρ βλάβαι διάφοροι. Καὶ τὸ ἀκούσιον ἐν ἀγνοίᾳ τινὶ, ἢ πάθει κεῖται. Ἅπαντα δὲ τὰ τοιαῦτα ἕξεσιν ἀποτρέψασθαι καὶ λόγῳ, καὶ ἤθεσιν ἀστείοις, καὶ μελέτῃ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΑʹ.

Περὶ Φιλίας.

Φιλία δὲ, ἡ μάλιστα καὶ κυρίως λεγομένη, οὐκ ἄλλη τίς ἐστι, τῆς συνισταμένης κατὰ εὔνοιαν ἀντίστροφον. Αὕτη δὲ ἐφίσταται, ὅταν ἐπίσης ἑκάτερος βούληται τὸν πλησίον καὶ ἑαυτὸν εὖ πράττειν. Ἡ δὲ ἰσότης αὕτη οὐκ ἄλλως σώζεται, ἢ κατὰ τὴν τοῦ ἤθους ὁμοιότητα. Τὸ γὰρ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ μετρίῳ ὄντι φίλον ὑπάρχει· τὰ δὲ ἄμετρα, οὔτε ἀλλήλοις, οὔτε τοῖς συμμέτροις δύναται ἐφαρμόσαι. Εἰσὶ δέτινες καὶ ἄλλαι νομιζόμεναι φιλίαι, οὐ μὴν καὶ οὖσαι, ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ὥσπερ ἐπικεχρωσμέναι· Ἥτε φυσικὴ τῶν γονέων πρὸς τὰ ἔκγονα, καὶ ἡ τῶν συγγενῶν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἡ λεγομένη πολιτικὴ, καὶ ἡ ἑταιρική. Αὗται δὲ οὐκ ἀεὶ ἔχουσι τὸ ἀντίστροφον τῆς εὐνοίας. Εἶδος δέπως φιλίας

λίας ἐςὶ καὶ τὸ ἐρωτικόν. Ἔςι δὲ ἐρωτικὴ ἡ μὲν ἀςεία ἡ τῆς σπουδαίας ψυχῆς· ἡ δὲ φαύλη ἡ τῆς κακῆς· μέση δὲ ἡ τῆς μέσως διακειμένης. Ὥσπερ οὖν τρεῖς εἰσιν ἕξεις ψυχῆς λογικοῦ ζώου, ἡ μὲν ἀγαθὴ, ἡ δὲ φαύλη, τρίτη δὲ τούτων μέση· Οὕτω καὶ τρεῖς ἐρωτικαὶ εἰσὶν αἱ κατ᾽ εἶδος ἀλλήλων διαφέρουσαι. Τὸ δ᾽ εἶναι τρεῖς αὐτὰς, δηλοῦσι μάλιςα οἱ σκοποὶ διαφέροντες ἀλλήλων· ἡ μὲν γὰρ φαύλη μόνου τοῦ σώματός ἐςι, τοῦ ἡδέως ἡττωμένη, καὶ ταύτῃ βοσκηματώδης ὑπάρχουσα· Ἡ δὲ ἀςεία ψιλῆς τῆς ψυχῆς ἕνεκεν, ᾗ ἐνορᾶται ἐπιτηδειότης πρὸς ἀρετήν· Ἡ δὲ μέση τοῦ συναμφοτέρου· ὀρεγομένη μὲν τοῦ σώματος, ὀρεγομένη δὲ καὶ τοῦ κάλλους τῆς ψυχῆς. Ὁ δὲ ἀξιέραςος καὶ αὐτὸς μέσος τις ὑπάρχει, οὔτε φαῦλος ὢν, οὔτε ἀςεῖος. Ὅθεν καὶ τὸν σωματοποιούμενον ἔρωτα δαίμονά τινα φατέον μᾶλλον, ἤπερ θεὸν, μηδέποτε ἐν γηΐνῳ σώματι γεγεννημένον, διαπορθμεύοντα τὰ παρὰ θεῶν ἀνθρώποις, καὶ ἀνάπαλιν. Κοινῶς οὖν τῆς ἐρωτικῆς εἰς τὰς τρεῖς ἰδέας διῃρημένης τὰς προειρημένας· ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἐρωτικὴ ἀπηλλαγμένη πάθους τεχνική τις ὑπάρχει, ὅθεν καὶ ἐν τῷ λογιςικῷ συνίςαται τῆς ψυχῆς. Θεωρήματα δ᾽ αὐτῆς τό γνῶναί τε τὸν ἀξιέραςον, καὶ κτήσασθαι, καὶ χρήσασθαι. Ἐπικρίνει δὲ αὐ-

τὸν

τὸν ἐκ
γενεῖς
τε κα
νος,
ἀλλ
βιω-
δὲ
τα
αὐ
φ

πά-
ἢ ὡς
τις,
τῶν
τῶν
σα
ν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ςέρηται
διαγένο
ἢ κου
τῶ λ
σω
πρ
πα
ἐλ
μη
τα
οἱ
π
π
ω

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Ταῦτα
μι-
ἐνιέ-
ὄν-
ρὶ
ῦ-
η-
η-
ῆς

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

πιγινομένη τῇ φύσει ὑπάρχουσα, καὶ οὐδὲν οὐσιῶδες, οὐδὲ προηγούμενον ἔχουσα, συνυπάρχουσά τε τῷ ἐναντίῳ. Μίγνυται γὰρ ἡδονὴ καὶ λύπη. Οὐ γὰρ ἂν συνέβαινε τοῦτο, εἰ τὸ μὲν ἁπλῶς ἦν ἀγαθὸν, θάτερον δὲ κακόν.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΛΓ'.

Περὶ Εἰδῶν τῶν Πολιτειῶν.

Τῶν δὲ Πολιτειῶν φησι τὰς μὲν ἐνυποθέτους εἶναι, ἃς ἐν τῇ πολιτείᾳ διεξῆλθεν. Ἐν γὰρ ταύτῃ προτέραν μὲν ὑπέγραψε τὴν ἀπόλεμον, δευτέραν δὲ τὴν φλεγμαίνουσαν καὶ πολεμικήν. Ζητῶν τίνες ἂν εἶεν αἱ βέλτισαι τούτων, καὶ πῶς ἂν συςαῖεν. Ἔςι δ' ὅπου παραπλησίως τῇ διαιρέσει τῆς ψυχῆς καὶ ἡ πολιτεία διῃρημένη τριχῇ, εἴςτε τοὺς φρουροὺς, καὶ εἰς τοὺς ἐπικούρους, καὶ εἰς τοὺς δημιουργούς. Ὧν τοῖς μὲν τὸ βουλεύεσθαι, καὶ ἄρχειν ἀποδίδωσι· τοῖς δὲ προπολεμεῖν εἰ δέοι· οὓς κατὰ τὸ θυμικὸν τακτέον, ὥσπερ συμμαχοῦντας τῷ λογιςικῷ· τοῖς δὲ τὰς τέχνας καὶ τὰς ἄλλας ἐργασίας. Τοὺς δὲ ἄρχοντας ἀξιοῖ φιλοσόφους εἶναι καὶ θεωρητικοὺς τοῦ πρώτου ἀγαθοῦ. Μόνως γὰρ οὕτω κατὰ τρόπον διοικήσειν αὐτοὺς πάντα. Οὐ γάρ ποτε κακῶν λήξειν

ξειν τὰ πράγματα τὰ ἀνθρώπινα, εἰ μὴ οἱ φιλόσοφοι βασιλεύσειαν, ἢ οἱ λεγόμενοι βασιλεῖς ἀπό τινος θείας μοίρας ὄντως φιλοσοφήσειαν. Ἄρισα γὰρ καὶ μετὰ δικαιοσύνης ὑπάρξειν τὰς πόλεις τὸ τηνικάδε, ὅταν ἕκαστον μέρος αὐτονομῇ· Ὥστε προβουλεύειν μὲν τοὺς ἄρχοντας τοῦ λαοῦ· τοὺς δὲ συμμάχους τούτοις ὑπηρετεῖν καὶ τούτων προμάχεσθαι· τούτοις δὲ εὐπειθῶς συνέπεσθαι τοὺς λοιπούς. Πέντε δέ φησιν εἶναι πολιτείας. Τὴν τε Ἀριστοκρατικὴν, ὁπόταν οἱ ἄρισοι ἄρχωσι. Καὶ δευτέραν τὴν Τιμοκρατικὴν, φιλοτίμων ὄντων τῶν ἀρχόντων. Καὶ τρίτην τὴν Δημοκρατικήν. Καὶ μετὰ ταύτην τὴν ὀλιγαρχικήν. Τελευταίαν δὲ τὴν Τυραννίδα, χειρίστην ὑπάρχουσαν. Ὑπογράφει δὲ καὶ ἄλλας πολιτείας ἐξ ὑποθέσεως· Ὧν ἐσὶν ἥτε ἐν νόμοις, καὶ ἡ ἐκ διορθώσεως ἐν ἐπισολαῖς· Ἧ χρῆται πρὸς τὰς νενοσηκυίας πόλεις τὰς ἐν τοῖς νόμοις, ἤδη καὶ τόπον ἀφωρισμένον ἐχούσας, καὶ ἀνθρώπους λογάδας ἀπὸ πάσης ἡλικίας, ὥστε κατὰ τὰς διαφορὰς τῆς φύσεως αὐτῶν καὶ τῶν τόπων, παιδείας τε οἰκείας δεῖσθαι καὶ ἀγωγῆς, καὶ ὁπλίσεως. Οἱ μὲν γὰρ παραθαλάττιοι καὶ ναυτίλλοιντο ἂν καὶ ναυμαχεῖεν. Οἱ δὲ ἐν μεσογείᾳ οἰκοῦντες πρὸς πεζομαχίαν ἁρμόττοιντο ἂν καὶ ὅπλισιν· ἢ κουφοτέραν ὡς οἱ ὄρειοι· ἢ

βαρυ-

βαρυτέραν ὡς οἱ ἐν γεωλόφοις οἰκοῦντες πεδίοις ἢ Ἔνιοι δ᾽ αὐτῶν καὶ ἱππασίαν ἂν ἐπισκοῖεν. Ἐν ταύτῃ δὲ τῇ πόλει οὐδὲ κοινὰς εἶναι τὰς γυναῖκας νομοθετεῖ. Ἔστι οὖν ἡ πολιτικὴ ἀρετὴ θεωρητική τε καὶ πρακτική, καὶ προαιρετικὴ τοῦ ἀγαθὴν ποιεῖν πόλιν καὶ εὐδαίμονα· καὶ ὁμονοοῦσάν τε καὶ συμφωνοῦσαν· ἐπιτακτική τις οὖσα, καὶ ἔχουσα ὑποβεβλημένας πολεμικήν τε, καὶ στρατηγικήν, καὶ δικαστικήν. Σκέπτεται γὰρ ἡ πολιτικὴ ἄλλα μυρία, καὶ δὴ καὶ αὐτὸ τοῦτο· εἴτε πολεμητέον, εἴτε μή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ΄.

Περὶ Σοφιστοῦ.

Ὁποῖος δέ ἐστιν ὁ φιλόσοφος προειρημένου, τούτου διαφέρει ὁ σοφιστής· Τῷ μὲν τρόπῳ, ὅτι μισθαρνίᾳ τῶν νέων, καὶ τῷ μᾶλλον νομίζεσθαι βούλεσθαι, ἢ εἶναι καλὸς καὶ ἀγαθός· Τῇ δὲ ὕλῃ, ὅτι ὁ μὲν φιλόσοφος περὶ τὰ ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ἔχοντα καταγίνεται· ὁ δὲ σοφιστὴς περὶ τὸ μὴ ὂν πραγματεύεται, ἀναχωρῶν εἰς τόπον διὰ τὸ σκοτεινὸν, καὶ δυσδιόρατον. Τῷ γὰρ ὄντι οὐκ ἀντίκειται τὸ μὴ ὄν. Τοῦτο γὰρ ἀνύπαρκτον, καὶ ἀνεννόητον, καὶ μηδεμίαν ἔχον ὑπόστασιν. Ὃ καὶ εἴ τις εἰπεῖν ἢ νοῆσαι βιάζοιτο, περιτραπήσεται

διὰ τὸ μάχην αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ περιέχειν. Ἔστι δὲ τὸ μὴ ὂν, καθ' ὃ ἐξακούεται οὐ ψιλὴ ἀπόφασις τοῦ ὄντος, ἀλλὰ μετὰ συνεμφάσεως τῆς πρὸς ἕτερον, ὅπερ καὶ τινὶ τρόπῳ τῷ ὄντι παρέπεται. Ὡς εἰ μὴ καὶ αὐτὰ μετελάμβανε τοῦ μὴ ὄντος, οὐκ ἂν ἐχωρίζετο τῶν ἄλλων. Νῦν δὲ ὅσαπερ ἐστὶ τὰ ὄντα, τοσαυταχῶς καὶ τὸ μὴ ὄν. Τὸ γὰρ μήτι ὄν, οὐκ ἔστιν ὄν.

ΕΠΙ'ΛΟΓΟΣ.

Τοσαῦτα ἀπαρκεῖ πρὸς Εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Πλάτωνος Δογματοποιΐαν εἰρεῖσθαι. Ὧν ἴσως τὰ μὲν τεταγμένως εἴρηται, τὰ δὲ σποράδην τε καὶ ἀτάκτως. Ὥστε μέντοι ἀπὸ τῶν εἰρημένων θεωρητικούς τε καὶ εὑρετικοὺς ἐξ ἀκολουθίας καὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ δογμάτων γενέσθαι.

Τέλος, καὶ τῷ Υἱῷ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας
μόνῳ σοφῷ Θεῷ δόξα, καὶ κλέος.

ΠΙ'ΝΑΞ

ΠΙΝΑΞ

Ἁπάντων τῶν Κεφαλαίων, τῶν ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ Ἀλκινόου φιλοσόφου Εἰσαγωγῇ περιεχομένων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Τί ἐστι φιλοσοφία, καὶ ὁποία ἡ φιλοσοφικὴ φύσις. φύλ. 3.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Ὁ φιλόσοφος προκρίνει τὸ θεωρητικὸν τοῦ πρακτικοῦ. φύλ. 5.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Ὁ φιλόσοφος καταγίνεται εἰς τρία, εἰς τὴν θεωρίαν τῶν πραγμάτων, καὶ εἰς τὴν τῶν ἠθῶν πρᾶξιν, καὶ εἰς τὴν τοῦ διαλέγεσθαι τέχνην. φύλ. 6

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ τοῦ Κριτηρίου, καὶ περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων

μεων τῶν προσηκόντων τῇ κρίσει. φύλ. 8.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Ε'.

Τὰ τῆς Διαλεκτικῆς καθήκοντα, καὶ στοιχεῖα. φύλ. 12.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ς'.

Τὸ τῆς προτάσεως, καὶ διαλέξεως εἶδος. φύλ. 15.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Ζ'.

Διαίρεσις τῆς θεωρητικῆς ἐπιστήμης. φύλ. 22.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Η'.

Περὶ τῆς Πρώτης Υ"λης. φύλ. 26.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ τῶν ἰδεῶν, καὶ τῆς ποιητικῆς αἰτίας. φύλ. 27.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Ι'.

Τίνι τρόπῳ περιγράφηται ὁ Θεὸς, καὶ ποίοις λόγοις ἐξερευνῆται. φύλ. 29.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ὅτι αἱ ποιότητες εἰσὶν ἀσώματοι. φύλ. 33.

ΚΕ-

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΒʹ.

Περὶ αἰτιῶν, καὶ γενέσεως, καὶ στοιχείων, καὶ πήξεως τοῦ Κόσμου. φύλ. 35.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΓʹ.

Περὶ τῆς ἁρμονίας τῶν σχημάτων μετὰ τῶν στοιχείων τοῦ κόσμου, καὶ αὐτοῦ τοῦ κόσμου. φύλ. 37.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΔʹ.

Περὶ τῆς ψυχῆς τοῦ κόσμου, καὶ περὶ τῶν σφαιρῶν, καὶ ἀστέρων. φύλ. 40.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΕʹ.

Περὶ τῶν Δαιμονίων, καὶ στοιχείων. φύλ. 44.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Ιϛʹ.

Ὅτι οἱ νεώτεροι Θεοὶ δημιουργοὶ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ περὶ μετεμψυχώσεως. φύλ. 45.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΖʹ.

Περὶ σώματος καὶ μελῶν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ περὶ τῶν τῆς ψυχῆς δυνάμεων. φύλ. 46.

ΚΕ-

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΗʹ.

Περὶ ὄψεως, φωτὸς, καὶ κατοπτρικῶν φαντασιῶν. φύλ. 48.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΙΘʹ.

Περὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων, ϗ τῶν ὑποκειμένων αὐτῶν. φύλ. 49.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Κʹ.

Περὶ κούφων τε, ϗ βαρέων. φύλ. 52.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΘΝ ΚΑʹ.

Περὶ Ἀναπνοῆς. φύλ. 53.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΒʹ.

Περὶ αἰτιῶν τῶν Νόσων. φύλ. 53.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΓʹ.

Περὶ τριῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς. φύλ. 54.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΔʹ.

Περὶ διαιρέσεως τῶν μερῶν τῆς ψυχῆς. φύλ. 56.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. φύλ. 57.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Κϛ'.

Περὶ εἱμαρμένης, καὶ αὐτεξουσίου. φύλ. 60.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Περὶ Ἀγαθῶν, καὶ μεγίστου ἀγαθοῦ, καὶ περὶ ἀρετῶν. φύλ. 62.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΗ'.

Περὶ ὅρου καὶ διαιρέσεως τῆς Ἀρετῆς. φύλ. 67.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΚΘ'.

Περὶ ἀρετῶν, καὶ κακιῶν, καὶ περὶ τῶν διαιρέσεων αὐτῶν. φύλ. 6

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Λ'.

Ὅτι ἡ μὲν ἀρετὴ ἑκούσιον, ἡ δὲ κακία ἀκούσιον. φύλ. 72.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΛΑ'.

Περὶ Φιλίας. φύλ. 73.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΛΒ'.

Περὶ ἀδικίας, καὶ περὶ διαιρέσεως τῶν παθῶν. φύλ. 75.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΛΓ'.

Περὶ εἰδῶν τῶν Πολιτειῶν. φύλ. 79.

ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

Περὶ σοφιςοῦ. φύλ. 81.

Ε'ΠΙ'ΛΟΓΟΣ. φύλ. 82.

Τέλος τοῦ Πίνακος.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ